

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради України

з питань освіти, науки та інновацій

28 серпня 2023 року

Засідання веде Голова Комітету БАБАК С.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, доброго дня! Радий всіх вітати! У нас сьогодні, мені здається, мінімальна присутність офлайн народних депутатів – аж один. Але в будь-якому разі я радий вас бачити онлайн.

Шановні колеги, давайте розпочнемо засідання Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій. Сьогодні в порядку денному три питання.

Перше. Контрольне питання щодо виконання Рекомендацій слухань у комітеті на тему: "Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання" від 11 травня 2023 року.

Друге. Контрольне питання про проект переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти.

І третє. "Різне". Там буде про проект Концепції безпечного освітнього середовища.

Шановні колеги, чи є у когось доповнення, зауваження, пропозиції до порядку денного? Якщо ні, то прошу підтримати, проголосувати. Хто – за?

КИРИЛЕНКО І.Г. Кириленко – за.

ПАВЛЕНКО Р.М. Павленко – за.

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто – утримався? Проти? Немає. Дякую, колеги. Рішення прийнято. Тоді переходимо до першого питання порядку денного. Контрольне питання щодо виконання рекомендацій слухань у комітеті на тему: "Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання". Доповідачем є Андрій Борисович Сташків – заступник міністра освіти і науки України. Співдоповідачем є Сергій Валерійович

Колебошин – заступник голови комітету. Отже, тоді почнемо з Міністерства освіти. Пане Андрію, будь ласка, вам слово.

СТАШКІВ А.Б. Дякую, Сергій Віталійович. Добрий день, шановні народні депутати! Питання щодо освітніх втрат і освітніх розривів на рівні загальної середньої освіти: вимірювання і механізми їх подолання. Якщо говорити про проблеми освітніх втрат, зрозуміло, що вони є не новими для освітян і, звичайно, будь-який процес навчання по будь-якому шкільному предмету часто супроводжується наявністю невідповідності між фактичними результатами навчання і очікуваними результатами навчання. Але сьогодні ситуація у нас ускладнюється ще й тим, що до втрат навчання, які спричинені індивідуальними чинниками, до втрат внаслідок запровадження карантинних заходів під час пандемії COVID-19, також завдаються освітні втрати, зумовлені війною. Результати дослідження якості організації освітнього процесу в умовах війни, проведеного Державною службою з якості освіти в Україні, вказують, що за останній рік погіршився психологічний стан здобувачів освіти, зменшилася кількість учнів, які володіють мінімумами, необхідними для самостійного навчання, і погіршилися відповідно результати навчання.

Враховуючи негативний такий вплив на навчання спочатку карантинних обмежень, а потім внаслідок повномасштабної агресії з метою виявлення освітніх втрат та освітніх розривів міністерством затверджено програму загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти. Це Наказ Міністерства освіти від 24 квітня 2023 року, предметом якого є рівень сформованості компетентностей випускників початкової школи в умовах провадження концепції НУШ. Організаційно-технологічне забезпечення моніторингу якраз здійснює Український центр оцінювання якості освіти, а наукове супроводження – академія педнаук України. Крім того, план заходів щодо підготовки і проведення загальнодержавного моніторингового дослідження якості освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах військового воєнного стану. Це Наказ Міністерства освіти від 15 травня 2023 року. У даному випадку відповідальним за підготовку і проведення моніторингу було визначено Державну службу якості освіти України, державний науковий "Інститут освітньої аналітики", а також Український інститут розвитку освіти.

У першому етапі зазначеного моніторингу в травні 2023 року взяли участь учні 6-8 класів, у цілому 276 закладів загальної середньої освіти взяли участь у цьому першому етапі. Наступний етап цього моніторингу передбачено провести в травні 24-го року, а також у травні 25-го року.

Крім того, в областях Волинській, Донецькій, Запорізькій, Львівській, Харківській областях, у місті Києві започатковано регіональні моніторинги, дослідження відповідного рівня освітніх втрат. Органами управління освіти інших областей також здійснюються заходи щодо організації регіонального моніторингового дослідження.

Для забезпечення підтримки загальнодержавних і регіональних моніторингових досліджень потрібно розвивати на даний момент національну систему стандартизованих оцінювань у сфері загальної середньої освіти, передбачивши її реалізацію на всіх рівнях здобуття загальної середньої освіти.

Загальнодержавні та регіональні моніторингові дослідження є ефективним методом вимірювання освітніх втрат та освітніх розривів. При цьому вимірювання навчальних втрат в окремих здобувачів освіти здійснюють вчителі безпосередньо школи. Тобто ми мусимо розділяти вимірювання втрат на рівні держави в цілому, регіонів, а також на рівні окремих учнів у конкретному закладі освіти та в конкретному класі. Тому якраз і є потреба в розробці системи ефективних інструментів, зокрема онлайн-ових для поточного діагностування навчальних втрат, розривів усіх навчальних предметів і відповідно методичних рекомендацій для встановлення та компенсації освітніх втрат.

Так, в межах ініціативи збереження доступу до шкільної освіти, що впроваджується в рамках "Супровід урядових реформ" (SURGe), розробляються діагностувальні тести як допоміжний інструмент для встановлення результатів навчання та виявлення прогалин в навчанні. На даний момент на Всеукраїнській школі онлайн розміщено діагностувальні тести з таких предметів як українська мова, математика для 5-х і 7-х класів, історія України, географія, фізика для 8-х класів, українська мова, алгебра, геометрія, фізика, географія, історія України для 9-х класів, географія, фізика для 10-х класів. Діагностувальними тестами можуть скористатися безпосередньо вчителі після початку нового навчального року для виявлення відповідно навчальних втрат і проведення учнями самооцінювання.

Крім того, Міністерством освіти на даний момент підготовлено методичні поради щодо проведення вхідного діагностування та коригування календарно-тематичного планування відповідно до освітніх потреб учнів в закладах освіти, методичні рекомендації щодо залучення закладів позашкільної освіти, зокрема в частині використання варіативної частини навчальних планів для надолуження освітніх втрат та подолання освітніх розривів.

Також розроблено методичні рекомендації спільно з академію педагогічних наук "Діагностика та механізми подолання втрат у навчанні молодших школярів", "Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті". Відповідні методичні рекомендації направлені в області для використання під час навчального процесу.

Крім того, на даний момент є актуальним питання щодо подолання освітніх втрат і освітніх розривів, які виникають в різних категорій здобувачів освіти, зокрема і через відсутність доступу до української освіти, в тому числі це і учні, які перебувають за кордоном, а також учні, які не мали можливості навчатися за українськими програмами в зв'язку з окупацією.

На даний момент з метою оптимізації і організації такого дистанційного навчання для дітей, які перебувають за кордоном і здобувають освіту в закладах освіти країни тимчасового перебування, міністерством розроблено і затверджено типову освітню програму для навчання таких дітей, які виїхали з України. Навчання за цією освітньою програмою здійснюється в окремо визначених закладах освіти в окремих класах і по окремих предметах. По інших предметах пропонується в рамках цієї визнавати результати навчання тих шкіл, в яких перебувають і навчаються діти.

Крім того, затверджено Наказ Міністерством освіти про забезпечення навчання учнів, які виїхали з України, з метою спрощеної процедури зарахування їх до відповідних закладів освіти. Крім того, Міністерством освіти разом з Українським Інститутом розвитку освіти розроблено рекомендації щодо використання модифікованих скорочених програм вивчення української мови в 5-11-х класах для організації вивчення української мови тими учнями, які протягом тривалого періоду пропустили навчання або навчалися не за українськими освітніми програмами. Модифіковані програми будуть розроблені також

міністерством і для інших предметів українського компоненту. Крім того, міністерством спільно з ЮНІСЕФ розроблено рекомендації щодо організації програм з надолуження освітніх втрат для громадських організацій, закладів освіти, органів управління освітою та інших організацій, які вже впроваджуються або планують впроваджувати програми з надолуження освітніх втрат.

Крім того, враховуючи, що одним із інструментів подолання освітніх втрат є використання варіативно частини навчального плану, Міністерство освіти при підготовці бюджетного запиту на 2024 рік додатково запросило також кошти і на фінансування цієї частини освітньої субвенції, оскільки в цьому році відповідно при розрахунку освітньої субвенції варіативна частина не враховувалась. Вартість в цілому цих даних – це 6,1 мільярда гривень на 2024 рік. Крім того, в рамках відновлення реформи Нової української школи передбачено також навчання вчителів і в тому числі і для роботи з подолання освітніх втрат відповідно до тих рекомендацій, про які говорилося вище. Проектом акта, який надіслано зараз у відповідні органи для погодження, передбачено 60 мільйонів гривень для відповідного підвищення кваліфікації вчителів.

Ще один елементом щодо організації роботи з подолання освітніх втрат – це використання під час дистанційного навчання підручників і посібників учнями під час освітнього процесу. Це окреме питання. Але тут звернути увагу, що додатково в цьому році також міністерство звернулося до Міністерства фінансів та до Прем'єр-міністра України щодо виділення ще в цьому році додаткових 500 мільйонів гривень для... до друку тих підручників, які потрібно надрукувати для 5-х та 5-х класів Нової української школи. В цілому проблема... Зрозуміло, що проблема вимірювання і подолання освітніх втрат потребує комплексного вивчення. І зараз спільно з Міністерством освіти та ЮНІСЕФ розпочата робота з розроблення національного плану дій подолання освітніх втрат, освітніх розривів в закладах загальної середньої освіти, в тому числі спричинених повномасштабною війною. На даний момент там вже розроблені робочі матеріали, над якими робота ще триває. Дякую. У мене все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Андрію. Слово передаю, з вашого дозволу, Сергію Валерійовичу Колебошину, заступнику голови комітету для співдоповіді. Сергій Валерійович, доброго дня. Будь ласка.

КОЛЕБОШИН С.В. Доброго дня! Перепрошую за те, що не був спочатку, проблеми зі зв'язком були. Вже є. Я можу досить довго говорити, нам дійсно прийшло дуже багато матеріалів і можна по кожному говорити, і зрозуміло, що оскільки сьогодні в нас кінець серпня, а слухання були в травні, то говорити про те, що все, ми героїчно за три місяці подолали освітні втрати і розриви було б абсолютною утопією, тому що це, звичайно, що не так.

Я хотів би просто в своїй доповіді зупинитись на тих речах, які дійсно зроблені, а окремий акцент на тих речах, які не зроблено і не тому що не вистачило часу, а, мені здається, той факт, що їх не зроблено суттєво гальмує весь процес. Бо ситуація, яка зараз з реалізацією комітетських слухань, мені нагадує старий фільм, коли, вибачте за нагадування, в лірику ухожу, але, коли, там грузинський, здається, фільм, коли хлопцю пропонували, скажемо так, дівчину для того, щоб він на ній одружився і вона йому не подобалась, обличчя. Йому казали: ну, дививсь, отак от же красивий, отак от лоб? Ну, да, красивий. А отак от красивий, да, там ніс? Да, красивий. А рот красивий? Да, рот красивий. Ну, а отак от? А отак не подобається. От мені теж здається, що ситуація у нас зараз така, що є окремі дії, але загалом система поки що не вимальовується, загалом системний підхід. Тобто окремі інституції роблять, але це така головна думка.

Я не можу не схвалювати той факт, що у нас проведено загальнодержавне моніторингове дослідження якості в умовах воєнного стану. Я не можу не схвалювати той факт, що зробив Інститут педагогіки Національної академії педнаук. Нам було надіслано до комітету інформацію про те, що напрацьовано проект моделі ДПА на рівні 4-х та 9-х класів. Поки що цей проект моделі ми не бачили. Принаймні, коли ми обговорювали з головою комітету і на нараді спільно з УЦОЯО і з міністерством, ну, я не побачив, щоб у нас на рівні 4-го та 9-го класу вже готова модель, яку ми будемо проваджувати з наступного навчального року і не будемо чекати декілька років.

Я не можу не схвалювати той факт, що розроблено типову освітню програму для дистанційного навчання, які зараз перебувають в ...*(Не чути)* тимчасового перебування. Це дійсно той біль, який у нас був. Я б не ставив знак рівності між цим кроком і подоланням освітніх втрат і розривів. Це більше про повернення дітей, про спрощення їм, скажемо так, зменшення для них

навантаження. Так, певну кореляцію можна, але так само можна говорити зараз і про будь-які дії, які у нас в системі освіти середньої відбуваються. Вони так чи інакше направлені на подолання освітніх втрат і розривів. Тут би я більше рухався все ж таки саме по рекомендаціях слухань. Дуже добре, що служба якості освіти спільно з SURGe провели діагностувальні тести, дуже цікаві результати. Нічого у них доброго немає, скажемо так. Ті результати, які мені Руслан Васильович показував. І це зайвий раз підтверджує, де ми знаходимось і скільки роботи нам ще треба пропрацювати.

І важливі речі, ми казали, що специфіка нашої країни і тієї ситуації, в якій ми з вами опинилися, це той факт, що ми важливою з компонентою наявності освітніх втрат і розривів є не тільки, скажемо так, той освітній курикулум, який недоотримують діти, а той психологічний стан, в якому вони знаходяться. І не можна не вітати тут той факт, що у нас зараз великі дослідження по соціальним ...*(Не чути)* навичкам, які роблять декілька інституцій. Цей момент для нас теж є надзвичайно важливий.

Я можу сказати, що... як проаналізувати ті матеріали, які надіслали нам обласні військові адміністрації, то там можна говорити про те, що проблема починає обговорюватись, починає з'являтися усвідомлення, і в певних різних областях з'являються різні там окремі ініціативи і якісь свої дослідження робляться, якісь програми по подоланню на рівні громад, чи намагаються на рівні навіть всієї області зробити, поки що це не носить системного характеру. І тут я фактично виходжу на свою основну думку, це той факт, що фактично за ті 3,5 місяця, які пройшли з комітетських слухань, мені здається, що ядром всіх рекомендацій і основним моментом, на який ми звертали увагу, це той факт, що має бути національна програма по подоланню освітніх втрат і розривів. Має бути організація, інституція чи група людей, які візьмуть на себе лідерство в цій проблемі. І будуть, скажемо так, консолідувати всі думки, всі шляхи і так далі.

І от цього якраз і ці три місяці... Так, сама програма не з'являється за три місяці, це величезний документ, це потім законопроект є купа різних підзаконних актів, але хоча б створити робочу групу, координацію якусь робити. Цього точно не вистачає. Тобто окремі інституції роблять, ми бачимо скільки зробила служба якості освіти, ми бачимо результати Академії педнаук, Інституту освітньої

аналітики і так далі. Але ми не бачимо системності, того лідерства, яке ми очікуємо все ж таки від міністерства в тому сенсі, щоб це все закумулювати, скласти до купи, створити робочу групу. Ніхто не каже, що ранок має починатися і закінчуватись день з того, щоб міністр чи профільний заступник цим питанням... Але має бути керівник робочої групи, хтось, в яку ввійдуть всі, в тому числі і депутати народні, і ми зможемо це питання так чи інакше моніторити. Бо просто збиратися раз на три місяці – це дуже добре, але цього точно недостатньо. Це, мені здається, основне упущення, саме таке от менеджерське упущення в реалізації тих рекомендацій слухань, які були в травні.

Знову повторюся, очікувати, що все відбудеться, неможливо. В нас там були рекомендації на декілька років вперед, скажемо так, роботи вистачить. Але той крок, про який я кажу, цей перший крок, коли ми можемо все обличчя побачити, а не бачити окремі частини. І, побачивши все обличчя, зрозуміти, чи нормальна картина, чи вона жахає, виглядає так, що жахає на сьогодні, цього немає. І дуже б хотілося, і на це ми зацентрували в тому числі і в рішенні комітету, щоб такі перші кроки з'явилися.

Також дуже хотілося порадити колегам. В нас був 51 підпункт рекомендацій слухань, з цих 51 підпункту по 22-х взагалі жодного руху поки що немає. Я тут, звичайно, не буду перераховувати, в рішеннях пропонованих вам це є. І по багатьох підпунктах, на жаль, в нас критерієм виконання є написання листа або проведення зустрічей. КРІ – це кількість зустрічей, які ми провели. Це аж ніяк не може бути критерієм виконання, це може бути просто описом процесу, але нас цікавить результат. Все ж таки ми з вами поки що не самураї, кого цікавить шлях, а не кінцева мета. Нас цікавить все ж таки результат.

Тому, будь ласка, теж зверніть увагу на те, що є величезна кількість підпунктів, фактично 40 відсотків, по яких ми або не отримали інформацію щодо їхньої реалізації, або ця інформація... або там нічого не відбулося.

Таким чином, якщо підсумовувати свій виступ, я хотів би ще раз, в четвертий раз занотувати, що головне це все ж таки, щоб міністерство взяло на себе лідерську функцію не тільки з точки зору акумулювання і вирішення точкових проблем, що дуже важливо теж, а і з точки зору такої "парасолькової" організації, яка веде цю історію, при якій створена робоча група, яка збирається з

певною періодичністю і до якої залучені різні абсолютно стейкхолдери. І ми б змогли щотижня, скажемо так, тримати руку на пульсі того, що відбувається.

Декілька зауважень таких більш точкових вони викладені теж у рішенні нашого комітету, у пропонованому вам, колеги, рішенні. Я не буду на всіх зупинятися, там дуже великий за обсягом документ, який ви в п'ятницю отримали для ознайомлення. Відповідно після дискусії прошу визначатися і підтримувати чи не підтримувати, це вже від вас залежить, від нас, рішення комітету. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергію Валерійовичу.

З вашого дозволу є наступна пропозиція. Ми зараз надамо слово Руслану Васильовичу Гураку, потім Тетяні Вакуленко, потім Академії педнаук і Інституту освітньої аналітики коротко, щоб ми послухали, що зробили наші колеги за цей час, а потім перейдемо до обговорення народними депутатами і всіма запрошеними, якщо не заперечуєте. Немає заперечень? Якщо ні, то, Руслане Васильовичу, тоді, будь ласка, вам слово.

ГУРАК Р.В. Дякую, Сергію Віталійовичу.

Шановні народні депутати, шановні колеги, відповідно до доручення Комітету Верховної Ради України і відповідно до наказу міністра освіти і науки України ми провели тестування у шостих і восьмих класах спільно з Інститутом освітньої аналітики, спільно з Українським інститутом розвитку освіти і також нашими партнерами проектом SURGe. Тестування відбувалося на платформі Всеукраїнської школи онлайн. І ми маємо вже зараз попередні результати. Сьогодні ми направили до комітету коротенький бриф, який описує результати, і плануємо до 20 вересня опублікувати повний текст і всі результати проведеного тестування. Хоча вже зараз ми маємо певні висновки. І я би хотів, якщо ви дозволите, зупинитися на декількох висновках про результати тестування.

Перше. Результати моніторингу, які отримані в 23-му році, це є відправною точкою, і ми запланували такі дослідження проводити і в 24-му, і в 25-му році. Тому і в 24-му, і в 25-му році ми можемо більш предметно і більш фахово побачити, які відбуваються зміни в частині освітніх втрат і освітніх здобутків.

Однак тест вже зараз показав певні тенденції і певні питання, які виникають в організації освітнього процесу. Більшість учнів 6-х та 8-х класів виконали тести

на середньому рівні з математики та української мови, хоча учні 8-х класів демонстрували дещо вищі результати, більший відсоток тих, хто виконав тест на достатньому та високому рівні. Найскладнішими з математики для шестикласників були завдання, що стосувалися основ геометрії, геометричні фігури та геометричні величини. В українській мові ці завдання з розділів: фонетика, орфоєпія та розвиток мовлення. Для шестикласників виявилися надскладними завдання на читання і розуміння тексту. Очевидно, є нагальна потреба в надолуженні незасвоєного ще з початкової школи матеріалу для успішного навчання на наступних освітніх рівнях загальної середньої освіти.

Іншими словами можна сказати, що учні 6-х класів не змогли адаптуватися до дистанційного навчання в повній мірі. Тобто проблема COVID в початковій школі і проблема повномасштабного вторгнення в базовій школі вплинули на 6-й клас і на початкову освіту дещо більше чим на учнів старшої школи, а саме ми говоримо про 8-й клас.

Що стосується восьмикласників, то найскладнішими з математики виявилися завдання з розділу "Рівняння та нерівності", а з української мови теми, які є провідними в програмі навчання в 7-му та 8-му класах та яким відводиться значна увага – це морфологія та синтаксис. Ми приводили приклад, і колеги в описі можуть побачити, що діти в 6-х класах, а так само діти в 8-х класах показують непогані результати, які стосуються знань і які стосуються застосування набутих знань. Однак, коли стосується питання міркування, то результати тесту показують значно гірший результат. Ми показували приклад, де дітям була дана коробка від піци і радіус піци в 17 сантиметрів, було задано питання, в яку з коробок якою площею потрібно помістити цю піцу. Якщо окремо задавали питання, знайдіть площу прямокутника або знайдіть площу, радіус кола – це легко робиться і вони здобували це рішення дуже легко, але коли прийшлося помістити піцу в коробку, то вже цей тест діти складали не дуже успішно.

Також хотів би зазначити, що молодші учні, шестикласники менш стійкі до різних чинників, які можуть впливати на результати навчання ніж старші восьмикласники і, безумовно, успішність виконання тестів з математики та української мови пов'язана з деякими демографічними, інституційними, соціально-економічними, методичними та суб'єктивними чинниками.

Наведу декілька з них. По-перше, спостерігається зв'язок між успішністю та статтю учасників. Дівчата мають дещо вищі результати ніж їхні ровесники-хлопці у складанні тестів як у 6-х і 8-х класах, однак єдине, що не помічено лише для математики у 6-му класі, тут різниця між дівчатами і хлопцями була досить незначною.

Другий висновок, який, певно, ми уже... до якого ми вже, певно, починаємо звикати, це те, що учні, які навчаються у міських школах, показують вищі середні результати ніж учні, які навчаються у закладах освіти, розташованих у сільській місцевості. З математики різниця в успішності більша, з української мови менша.

Також справляє вплив на успішність і регіон, де розташований заклад освіти. Учасники моніторингу, які навчаються у столичних закладах освіти, а також розташованих на сході країни досягли вищих результатів порівняно з ровесниками з інших регіонів. Прикро відмітити, що учнівство з Південного регіону має нижчі показники за результатами виконання тестів.

Ще одна тенденція, яку ми побачили під час проведення тестування, це те, що учні, які вдома виконують домашнє завдання до 30 хвилин або до однієї години, демонструють вищі результати ніж їх ровесники, які взагалі не працюють удома. Також важливим елементом і важливим чинником, який вплинув на результати тесту, є підтримка та мотивація від учителя, яка досить сильно впливає на успішність наших учнів.

Ну, і, безумовно, мусимо згадати про формат навчання, тут є певні тенденції. Однак, ми будемо досліджувати цей феномен, тому що учні 6-х класів, які перебувають зараз за кордоном, а також ті, що останній рік перед проведенням тестування навчалися дистанційно, отримали дещо вищі результати. Ми маємо вже зараз певні пояснення з цього приводу, але я би не хотів вдаватися в деталі, і ми зможемо їх проаналізувати вже дещо пізніше. Говорячи про повний текст і про всі висновки, які зроблені Державною службою в якості освіти, проектом SURGe і нашими колегами і партнерами, ми зараз проводимо широку комунікаційну кампанію про те, щоб вчителі більше використовували діагностичні тести, які є розміщені на платформі "Всеукраїнська школа онлайн". Ці тести вже є для кожного класу. Окрім того, з 1 вересня 23-го року будуть доступні тести з історії України, хімії, біології, англійської мови, фізики, географії і природознавства.

Тому ми закликаємо всіх учителів і, користуючись нагодою, звертаюся також до більшості директорів шкіл, для того, щоб повною мірою використовувати такий діагностичний матеріал, щоб розуміти, як почати навчальний рік, які потрібно теми підсилити і повторити за попередній навчальний рік, і таким чином мінімізувати вплив війни на результати навчання учнів. Окрім того, ми будемо звертатися теж, і я думаю, що це є... ми вже обговорювали це з Андрієм Борисовичем, про те, що нам потрібний більш науковий підхід до результатів для того, щоб ми могли запропонувати рекомендації щодо зміни методики і викладання деяких тем у початковій школі і у базовій загальній середній освіті. Дякую, друзі, за увагу. Доповідь завершено.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Руслан Васильович. А коли у вас буде остаточний фінальний звіт по дослідженням?

ГУРАК Р.В. Ми плануємо до 20 вересня презентувати повний текст звіту з усіма висновками і рекомендаціями.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви не будете заперечувати, якщо ми на комітеті попросимо вас презентувати, щоб ми могли обговорити і особливо причини того, що відбувається?

ГУРАК Р.В. Для нас це буде велика честь, Сергій Віталійович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Руслан Васильович.

ГУРАК Р.В. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бо у нас теж є свої теорії, чому так відбувається з 6-ми класами або чому ті діти, які за кордоном, здають краще. Але все ж таки спочатку хочеться подивитися все таки на вашу аналітику і на наукове обґрунтування ваших результатів. Дякую дуже. З вашого дозволу, я передам слово Тетяні Вакуленко – директору Українського центру оцінювання якості освіти.

ВАКУЛЕНКО Т.С. Добрий день, шановні колеги! Власне, на виконання пункту 3.1 нами напрацьована модель державної підсумкової атестації. Розумію пана Сергія, який говорить, що вона недостатньо деталізована. Її недостатня

деталізованість пов'язана з тим, що ми ніколи не проводили державної підсумкової атестації для здобувачів початкової і базової освіти. І ми плануємо провести пілотування зазначеної моделі в межах початкової освіти наступного року, до 2 тисяч учасників ми хочемо взяти в межах цього пілотування, і далі через рік на рівні для дев'ятикласників, працюватимемо щонайменше з однією галуззю. Наразі дуже складно говорити про деталізовану модель, тому що ми передбачаємо, що проводити державну підсумкову атестацію в 4-му класі будуть вчителі і вчительки учнів, які виконують завдання. Відповідно нам потрібно забезпечити не лише інструменти оцінювання, а і рекомендації щодо їхньої реалізації, а також навчити педагогів ці інструменти використовувати. Це надзвичайно непросте завдання, тому що раніше вчителі початкової школи відповідних функцій не виконували.

А якщо говори про 9-й клас, то ми говоримо про гібридну модель оцінювання, тобто частково стандартизовану, за стандартизованим інструментом. Водночас питому вагу у запровадженні інструментів все одно будуть виконувати саме педагогічні працівники. Адже проведення державної підсумкової атестації в 9-му класі повністю стандартизовано так, як ми проводимо національний мультипредметний тест або зовнішнє незалежне оцінювання, як раніше проводили, не видається можливим у ті періоди, коли відповідно оцінювання відбувається у травні, червні відповідного року.

Елементи стандартизації – це стандартизовані інструменти для проведення оцінювання, тобто тестові завдання, розроблені Українським центром оцінювання якості освіти, а також підходи до перевірки відповідей учасників на окремі завдання. Плюс за потреби ми плануємо, що можуть бути спостерігачі в закладах освіти. Але знову ж таки коли ми працюємо із зовнішнім незалежним оцінюванням, всі роботи перевіряються стандартизовано, тут значні обсяги роботи будуть пов'язані із підготовленням педагогічного складу для реалізації тих функцій, які в зовнішньому незалежному оцінюванні повністю беруть на себе фахівці, навчені Українським і регіональними центрами оцінювання якості освіти.

Щодо моделі, як я вже зазначила, було визначено підходи до реалізації цього оцінювання. Було також запропоновано переліки предметів і галузей для різних етапів державної підсумкової атестації. А також орієнтовний план

реалізації державної підсумкової атестації, який передбачає, що наступного року ми проводимо лише пілотування ДПА 4. Всі інші галузі і предмети для інших рівнів освіти будемо поступально додавати, тому що, що важливо, дуже якісно підійти до запровадження державної підсумкової атестації. Адже погано проведена державна підсумкова атестація або неправильно імплементована може лише зашкодити системі освіти, адже створить неправильні цінності в межах цієї системи. Якщо говорити про виконання пункту 5 Рекомендацій, то в Україні було проведено основний етап міжнародного дослідження якості освіти PISA. 5 грудня цього року ми будемо презентувати ці результати, і вони дозволять нам з упевненістю говорити про наявні втрати і розриви в читацькій і природничо-науковій, і математичних... математичній грамотності здобувачів фактично базової освіти – п'ятнадцятирічних учнів.

Запрошую всіх до презентації звіту. Зараз ми ще не можемо оприлюднювати ці результати, адже маємо міжнародну заборону щодо анонсування хоч якихось даних щодо результатів ПІЗ, але можу сказати, що результати нижче, ніж ті, які ми засвідчили 2018 року з усіх галузей. І, власне, ці дані дозволять нам зрозуміти, які саме є втрати, і насправді, оскільки провідною галуззю є математика в поточному циклі, то ми зможемо детальніше поглянути саме на втрати в математиці, на те, яких саме компетентностей не набули наші учні впродовж вивчення цього навчального предмету.

Також якщо говорити про пункти 6.1, про пункти 6.1, 6.2 рекомендацій, то нами було підготовлено посібник про освітні втрати, який називався "Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання", який наразі визначає або дозволяє визначити значний обсяг термінологічного апарату. Щодо пункту 6.3, то ми беремо активну участь в підготовленні дослідження соціально-емоційних навичок, який є важливим, з огляду на саме психологічний аспект проблеми і на те, що соціально-емоційні навички безпосередньо пов'язані із

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, ну, мені здається, що це не в нас. Колеги, нас чутно, видно?

ВАКУЛЕНКО Т.С. ... щодо різниці в навчальних досягненнях учнів сільської, міської місцевості, щодо різниці в навчальних досягненнях учнів різних

типів закладів освіти, гендерного аспекту та інше. В поточному році ми вводимо нову галузь до нашого моніторингу, це природнича галузь, і наступного року ми проведемо велике моніторингове дослідження, власне, здатності учнів початкових класів працювати із завданнями з читання, математики і природничо-наукових дисциплін. І також отримаємо вичерпну інформацію про зміни, будь-які позитивні і негативні, в навчальних досягненнях учнів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Тетяно.

Передаю слово з вашого дозволу Національній академії педагогічних наук. З нами має бути Олександр Іванович Ляшенко. Він є на зв'язку? Був, але немає.

Добре. Тоді передаємо слово Сергію Леонідовичу Лондару – виконуючому обов'язки директора Інститут освітньої аналітики. Пане Сергію, будь ласка.

ЛОНДАР С.Л. Шановний Сергій Віталійович, шановний Андрій Борисович, я хочу доповісти про роботу, яку зробив Інститут освітньої аналітики впродовж цього часу в тісній взаємодії з Міністерством освіти і науки України, з Державною службою якості освіти, з Українським центром оцінювання якості освіти ... *(Не чути)*. Ми маємо причетність до пунктів 7, 9 і 10. Це є пункти, які стосуються, власне кажучи, вже такої конкретної інформаційно-аналітичної роботи по визначенню освітніх розривів, освітніх втрат. І, власне, вже потім буде наступний етап – це як його подолати ці освітні втрати, це вже інше.

Щодо пункту 7. Ми зробили сформовані результативні вибірки для проведення моніторингових досліджень Державної служби якості освіти. Сьогодні Руслан Васильович розказав, що це дослідження проведено. І є ці результати, які потім ще будемо аналізувати, буде більш глибоке дослідження представлено пізніше. В рамках цієї вибірки 6 тисяч 200 школярів із 6-го класу і 6 тисяч 200 школярів із 8-го класу взяли участь у цьому опитуванні. Оце є дві вибірки. Отак вони виглядають. Це є головна і резервна вибірка. Так, якщо подивитись на їх спектр, то вони близькі, так що вони все-таки відповідають вимозі цієї репрезентативності.

Наступний слайд. Щодо пункту 9 тут мова іде про те, що ми є технічним адміністратором Всеукраїнської школи онлайн і в рамках цього ми виконуємо ті завдання, які ставляться міністерством і ставляться при дослідженні підготовки

Всеукраїнської школи онлайн як платформи для проведення таких вимірювань. У нас були ...

ГРИШИНА Ю.М. А ми не бачимо презентацію, колеги. Я вибачаюсь, що перериваю. Всі презентацію бачать? У мене на екрані нема.

ПША Н.Р. Ніхто не бачить презентацію. Тільки я бачу стіл... Тепер видно. Тепер вже бачимо. Дякую.

_____ . Гарний робочий стіл. Давайте не будемо ...

ЛОНДАР С.Л. Хочу сказати, що я передав в pdf форматі, чомусь в тому нормальному форматі воно не спрацьовує.

У всякому разі Всеукраїнська школа онлайн ми є технічним адміністратором. Там була вибрана в кінці 22-го року компанія-переможець, яка забезпечує розвиток цієї платформи. І, власне, в 23-му році формувалося технічне завдання, ми вносили необхідні наші пропозиції, які там враховувались для того, щоб вдосконалити цю електронну платформу, персональні кабінети, забезпечення безпеки в опитуванні і так далі.

Що там ще є цікавого, що ми з Всеукраїнської школи онлайн-платформи взяли інформацію. У нас там є пункт 10, в якому є формування бази тих школярів, українських школярів, які перебувають за кордоном, то, власне кажучи, певну непряму інформацію ми отримали з IP-адреси відвідування Всеукраїнської школи онлайн. Там є розподіл школярів по закордонних країнах, найбільше їх в Польщі і ФРН, це дві країни, причому там видно динаміку. Ми там дивилися ці розподіли за IP-адресою в жовтні і в квітні, потім пересунулися з Польщі, пересунулися максимум, домінуюча кількість в Федеративну Республіку Німеччини. Тобто тут ми можемо просто як затравку для того, щоб розуміти, де тих школярів більше, де менше. Але це початковий такий крок.

А пункті 10, до якого ми також причетні, іде, власне, мова створення актуальної бази даних школярів внутрішньо переміщених та зовнішньо переміщених. Для цього ми використовуємо можливості ПАК "АІКОМ", нашої інформаційно-аналітичної системи національної, і далі зробили ряд кроків, які стосуються створення такого модуля, який би був підрахунком для обліку цих

школярів. Звернулися з двома листами в прикордонну службу України для того, щоб вони нам передали статистику, яким чином діти шкільного віку перетинали кордон впродовж цього періоду воєнних дій, але, на жаль, ми не отримали.

Друга зустріч у нас відбулася в серпні із представниками Міністерства зовнішніх справ, які є вписані в наші рекомендації. Зараз вони встановлюють контакти з своїми посольствами, яким чином можна, як кажуть, допомогти в цьому питанні. Потім інститутом забезпечено можливість внесення в ПАК "АІКОМ" до картки здобувача дошкільної і загальної середньої освіти певних позначок. Є наявність внутрішнього переміщення, наявність зовнішнього переміщення, якщо зовнішнього, то яка країна. І зараз ця робота іде, актуалізація даних відбувається. Зараз вона буде впродовж вересня-жовтня і тоді вже за тим вже зробимо остаточні підсумки. Наразі є інші джерела інформації, зокрема МОНівській, Міністерства освіти і науки України, дашборд, в якому державні військові адміністрації звітують за кількість дітей, які є з даного регіону за кордоном.

Далі, там є два слайди, які показують регіональний розподіл внутрішньо переміщених і зовнішньо переміщених, але тепер вже знизу. Це ми тоді мали ці результати за IP-адресами, там цей розподіл, а це є внутрішньо переміщені, з яких регіонів вони перебувають, учні перебувають за кордоном. І зіставляючи ці всі дані, ми помалу рухаємося до вирішення цього питання, яке стосується створення обліку дітей, які є за кордоном. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Леонідович. Шановні колеги, я пропоную перейти тоді до обговорення. Бачу підняті руки.

ЛЯШЕНКО О.І. Шановний Сергій Віталійович, Національна академія вже може доповісти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Тоді, будь ласка, вам слово.

ЛЯШЕНКО О.І. У мене перезавантажувався комп'ютер, обновлювався, захотілося йому оновитися. Шановні народні депутати, шановні колеги, на виконання тих заходів, що були представлені рекомендаціями комітетських слухань, Національна академія педагогічних наук розробила план заходів для всіх

наших наукових установ, які охоплювали різні аспекти і виходили навіть за межі тих рекомендаційних позицій, які були представлені. Це і розширення тематики наукових досліджень, це і відповідні публікації, які були внесені в плани, в тематичний план наукових досліджень всіх наукових установ.

Я хотів би, оскільки ми подали розгорнутий звіт, особливо не зупинятися на всіх без винятку позиціях, а зупинитися на кількох основних, як на мою думку.

Насамперед сьогодні, буквально зранку, ми провели традиційну конференцію, вебконференцію для освітян і вона продовжується. І зараз можна фактично подивитися понад 50 виступів науковців в ютубі за посиланням з усіх без винятку предметів, ці виступи, це саме ті поради науковців академії вчителю в освітянській громаді. Буквально до цього заходу у нас вийшло кілька публікацій. На жаль, всі їх я не можу показати, але всі вони розміщені в нашій електронній бібліотеці і їх можна знайти в електронній бібліотеці. Але дві з них я можу продемонструвати. Ось одна – це "Діагностика і компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України". І друга – це "Загальна середня освіта України". Ось такі рекомендації, методичний poradnik "В умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід і перспективи". Крім того, у нас вийшла ще одна збірка, присвячена діагностиці і механізмам подолання втрат у навчанні молодших школярів. Всі ці збірки, вони в прямому доступі і ними можуть скористатися всі без винятку вчителі.

В цей період ми зосередили основну увагу напередодні нового навчального року на тому, щоб оперативно донести до вчителів ті напрацювання, які стосуються освітніх втрат і освітніх розривів, і в основному зорієнтувалися на консультиванні і на освідченні в спільнотах, в соціальних мережах, були створені практично всіма науковими інституціями. Хто не мав, були створені відповідні спільноти, і там можна знайти теж певні матеріали. Зараз ми працюємо над тим, щоб підвищити кваліфікацію вчителів, маємо ліцензії відповідні, зосередившись головним чином на подоланні освітніх втрат. Тобто робота йде планомірно, відповідного до того плану заходів, який у нас є, який ми створили, і звичайно робота продовжується. Але я хотів би внести одну таку пропозицію ще. Ми помітили те, що зараз напрацьовано, працюючи з вчителями, дуже багатий досвід вчительства з різних аспектів подолання освітніх втрат, у більшості випадків це

навчальні і виховні втрати. І їм нема де масово оприлюднити свій досвід. Була пропозиція на ВШО, Всеукраїнській школі онлайн це розміщувати, але процедура розміщення таких матеріалів на ВШО вона вимагає досить тривалого експертування. Я як член експертної ради можу це підтвердити. Там, дійсно, якісний матеріал, але бажано якимось чином створити таку доступну для всіх без винятку платформу, в якій би вчителі могли ділитися своїм досвідом щодо тих механізмів, які вони здійснюють у різних умовах в освітньому процесі.

Ось так коротко про те, що було здійснено.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Олександрє. Дякую, колеги, за ваші співдоповіді. Давайте перейдемо до обговорення. Я бачу підняті руки народних депутатів. Наталя Романівна піднімала першою. Якщо зараз пані Наталя з нами на зв'язку, так, то, будь ласка, давайте з вас почнемо.

ПШПА Н.Р. Доброго дня. Дяку за доповідь, особливо Сергію Колебошину, дякую за напрацьовані матеріали і висловлення позиції як заступника від комітету. Більшість моїх поглядів співпадають з тим, що там висловлено.

В мене питання, бо прозвучало від пана Андрій Сташківа як заступника міністра про те, що є вже звернення до Міністерства фінансів, щоб дофінансувати підручники 5-х і 6-х класів – того, що нам бракує. Але я не почула, чи є вже реакція міністерства і коли ми можемо очікувати? Звичайно, 6 вересня буде детально по тому комітет, але чи можемо ми очікувати гроші і підручники? Бо звернення, як ви розумієте, зараз перед 1 вересня маса.

СТАШКІВ А.Б. Дякую за запитання, пані Наталя. Звернення дійсно було, направлено було відповідно тижні два тому назад. На даний момент відповіді ще немає і перегляд бюджету відповідно ще не робився. Ще на даний момент очікуємо, що будуть враховані відповідні пропозиції, і ми зможемо до кінця року додрукувати те, на що будуть передбачені кошти.

ПШПА Н.Р. Ясно. Сумно поки, дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Сергій Валерійович, будь ласка.

КОЛЕБОШИН С.В. Дякую, Сергій Віталійович. Це, власне, не запитання, а ремарка. Знову звертаю вашу увагу, що там 80-90 відсотків інформації, яку ми отримали, надзвичайно важливу інформацію, вона стосується фактично постановки діагнозу. Тобто ми діагностували, робили моніторинг, аналізували: що, як, де ми знаходимося. Сказати, що ми дізналися щось принципово нове від того, що ми очікували, мабуть, не можна. Ми всі приблизно розуміли, ще пам'ятаючи і PISA 18-го року, і розуміючи COVID і війну особливо, що в нас недобре. Звичайно, що дуже класно, що зроблені ці дослідження, але все ж таки хотілося б, щоб у наступний раз, коли ми будемо на комітетських слуханнях розглядати наступну ітерацію того, що зроблено, ми б говорили вже і про те, як ми долаємо це. Бо ми і три місяці тому знали, що в нас погано, в нас дуже недуже. Давайте все ж таки зосередимо увагу от на цьому другому кроці на те, як нам зробити, щоб ті результати, які ми зараз отримали, все ж таки перетворювались на більш прийнятні для української держави, української дитини результати. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Валерійович.

Може, на відповідь на це питання дасть Сергій Берендєєв – начальник відділу шкільної освіти Українського інститут розвитку освіти. Він якраз руку підняв. Одним із пунктів, до речі, було доручено узагальнити досвід ефективних методів і технологій подолання навчальних втрат. Будь ласка.

БЕРЕНДЄЄВ С.О. Я по пунктиках. Не буду зупинятись на тому, що вже казали колеги, це що стосовно розробки діагностичних тестів, які розроблені на вебплатформі Всеукраїнській школі онлайн, і щодо участі в підготовці всеукраїнського моніторингу. Зупинюсь на такому аспекті. Це у нас там є пункт стосовно наповнення Всеукраїнської школи онлайн. На даний момент у нас на платформі представлені 2 тисячі 199 уроків, 1 тисяча 371 урок, він в процесі наповнення на платформу, тобто передачі на платформу. В скорому часі вони будуть опубліковані, таким чином, ми будемо мати 3,5 тисячі уроків, це з 18 предметів. Загалом буде представлено 73 курси, якщо брати всі класи. Таким чином, в принципі, ми забезпечуємо дітей, які і здобувають освіту в Україні, і перебувають за кордоном, в принципі, якісну освіту. Тому що, як вже попередні колеги казали, матеріали, які там розміщуються, вони проходять експертування і є

доволі якісними. Плюс, відбувається модернізація уроків у відповідності до оновлених програм і також модельних програм Нової української школи.

Також стосовно того, що робити. Ми уважно вивчали питання стосовно, яка необхідна допомога вчителям і що їм, скажемо, необхідно для того, щоб подолати оці освітні втрати, освітні розриви. В першу чергу були два таких моменти. Те, що вчителі казали, їм недостатньо методичної підтримки стосовно організації змішаного навчання. І другий момент. Це їм важко взагалі організувати весь цей процес і застосовувати сучасні методи. Тому ми видали два посібники. Один посібник – це який стосується сучасних освітніх онлайн-матеріалів, і провели для нього вебінар на підтримку. І другий – це видали посібник, який стосується розробки і використання компетентісно орієнтованих завдань. Як наслідок вчителі будуть мати відповідний алгоритм, як їм перевірити рівень сформованості компетентності учнів. І в залежності від того, які вони отримають зрізи після виконання цих завдань, бо вони створені з зразком, в принципі, PISA, і вони зможуть вже відредагувати свої навчальні плани.

Також багато зауважень від вчителів було стосовно, що вони використовують для отримання зворотного зв'язку одні месенджери для відправлення завдань, другі – для використання, наприклад, уроків... третю платформу. Як їм це все об'єднати? Тому ми плануємо, хоч у нас вже створений путівник по Всеукраїнській школі онлайн, де, в принципі, є детальна інструкція, як і що робити. І особливо це корисно для дітей, які перебувають, наприклад, і батьків за кордоном, що вони можуть його відкрити і уважно опрацювати і використовувати на повну потужність дану вебплатформу.

Ми хочемо ще створити окремі методичні рекомендації стосовно "Кабінету вчителя" саме в напрямку того, як з його допомогою можна відслідковувати успішність учнів, як можна організувати індивідуальний навчальний процес і з його допомогою надолужувати оці освітні трати. І третій момент – це як отримувати зворотній зв'язок. Тому що більшість рекомендацій, які існують зараз по "Кабінету вчителя", вони просто розказують технічну частину.

Ну, і плюс ми на своєму сайті розмістили, зробили окремий розділ під назвою "Навчаємось без кордонів", там ми зібрали близько 50 освітніх ресурсів на допомогу вчителю, там окрім методичної допомоги і інтерактивних прав є ще і

психологічні певні рекомендації, як працювати з дітьми в умовах війни. Всі вони безкоштовні. І ми сподіваємося, що це допоможе відповідно вчителям у подоланні цих освітніх втрат. І те, що попередньо казали з приводу, як ми побачимо результати. На даний момент найбільшою проблемою є те, що всі показники, які у нас на руках, вони не відображають реальної ситуації. Тому що не можна порівнювати дані за 18-й, за 20-й рік, тому що вони були пов'язані з COVID, і ми не можемо на даний момент визначити те, що ми маємо результат – він пов'язаний з усіма процесами, які почали ще там з 2019 чи навіть з 2020 року, чи це вони пов'язані з війною. Коли ми зараз будемо мати результати моніторингу всеукраїнського, ми будемо бачити всі ці прогалини. І оскільки він запланований на три роки, він стане тією відправною точкою, яка надалі стане еталоном для порівняння: чи наші дії, які ми виконуємо, приносять нам успіх, чи ми рухаємося не в тому напрямку. Тому результат ми вже побачимо, я думаю, десь, по моєму орієнтиру за пів року після того, як отримаємо результати. Вчителі трошки попрацюють за запропонованими нами планами, над освітніми матеріалами, методичними рекомендаціями, ну, і далі ми будемо знати куди нам рухатися далі.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дякую, пане Сергію.

Колеги, чи є ще в когось бажання долучитися до обговорення?

Тоді, з вашого дозволу, я трішки додам. Почну з того, що добре, що ми, як кажуть, обговорюємо таке важливе питання. Пояснюю. Рік тому, коли ми говорили вперше про освітні втрати, навчальні втрати, це викликало певні заперечення. Добре, що ми зараз вже пройшли цей шлях: заперечення, гнів, торг і зараз вже прийшли до прийняття. Бо вперше на серпневій конференції ми говорили про освітні втрати насправді, про навчальні втрати, про освітні розриви. На жаль, треба було, звісно, це робити рік тому, а, в принципі, і два роки тому, коли вже було видно, що під час пандемії ми перейшли до онлайн навчання, яке геть зовсім інше. Але це вже непогано, що ми цим зараз займаємося. Мені здається, і це підтверджується останніми місяцями і тим, що говорять наші колеги, наші рекомендації комітетських слухань були дуже влучними, їх просто треба виконати. І з того, що ми бачимо, і в розмовах з нашими колегами, і з Русланом Васильовичем годину тому перед комітетом, ми розуміємо, що в нас є

проблема з комунікацією. Проблема з комунікацією ми на рівні від Верховної Ради, крізь Кабінет Міністрів, крізь області аж до вчителів, до яких нам важко насправді достукатися, тому що ті рішення, які приймаємо ми, вони більшою мірою стосуються керівників центрального органу виконавчої влади, Кабінету Міністрів і так далі. Але далі вони мають перекладатися людською мовою і доводиться до директорів шкіл і до конкретного вчителя, бо конкретний вчитель буде працювати з подоланням навчальних втрат у своєму конкретному класі. Тому наша задача доносити до них ці ефективні механізми.

І в даному випадку я бачу і хотів би порадити МОНУ взяти в цьому не просто активну участь, а взяти на себе, як то кажуть, особисте лідерство в цьому питанні і зібрати всі центральні органи виконавчої влади, державні установи, всіх, хто займається цими питаннями, для того, щоб ... От бачите, ми зараз говоримо про результати, які були на кожному етапі кожною структурою досягнені за ці три місяці, хоча вочевидь всі рекомендації неможливо було втілити за ці три місяці, але вже є певні напрацювання. Ми також спілкуємося з регіонами і бачимо, що в кожному з них є свої шляхи подолання, своє бачення, як це робити, і вже є втілення в деяких регіонах цих систем по подоланню навчальних втрат.

Я вважаю, що варто зібрати всіх, тому що, якщо навіть взяти оці напрацювання, які ми сьогодні послушали, це вже велика частина того плану дій, які ми рекомендували Кабінету Міністрів розробити. І нехай цей план дій, звичайно, не буде на 1 рік, а буде на 5-7 років, бо подолання – це не такий простий шлях, але, разом з тим, починати можна вже, і те, що напрацьовує ІМЗО, і те, що напрацьовує Державна служба якості, і Інститут освітньої аналітики, це вже можна використовувати і це вже можна доводити до вчителів. Якщо ми зараз зберемо з регіонів найкращі практики, які вони застосовують, проаналізуємо їх і поділимося своїми напрацюваннями, ми вже зробимо великий крок для реалізації або створення реалізації цього плану дій.

Тому, шановні колеги, з вашого дозволу, у вас у всіх є проект рішення комітету. Ми в ньому коротко проаналізували, що з тих рекомендацій, які ми пропонували комітетськими слуханнями, зроблено, що зроблено частково, де почалася робота, а де навіть не почалася робота. З вашого дозволу, ми туди додамо те, що зараз проговорили, і ті пропозиції, які їм були від народних

депутатів. Єдине що, я все ж таки попросив би направити Прем'єр-міністру України стан виконання результатів комітетських слухань і наше рішення комітету, так само як усім, хто був зазначений в рекомендаціях, для того, щоб ми активізували цю роботу. І в майбутньому подивимось коли, але зробимо ще один чекап, як застосовується наші рекомендації, куди ми рухаємось і як ми рухаємось. Немає заперечень?

Якщо ні, то, шановні колеги, вам всім розданий проект рішення. Є пропозиція поставити його на голосування. Хто – за, прошу проголосувати.

КИРИЛЕНКО І.Г. Кириленко – за. І окремий респект Колебошину.

ГРИЩУК Р.П. Грищук – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

ПША Н.Р. Піпа – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто – утримався?

КОЛЕБОШИН С.В. Дякую, Іване Григоровичу. Я дякую секретаріату, який підготував і проаналізував шалений обсяг інформації. Мені навіть незручно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, пропоную написати в рішення комітету подяку Сергію Валерійовичу і секретаріату.

КОЛЕБОШИН С.В. Не треба, будь ласка. А, це, да, це треба, це треба.

Добре. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Жартую.

Хто – утримався? Хто – проти? Немає. Дякую, колеги. Рішення прийнято одногосно.

Переходимо до наступного пункту порядку денного. Пункт другий порядку денного: контрольне питання "Про проект переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти". Доповідачем є заступник міністра освіти і науки пан Михайло Винницький. Сподіваюсь, він зараз з нами на зв'язку і зможе доповісти.

ВИННИЦЬКИЙ М. Доброго дня! Так. Сергій Віталійович, я прошу вибачення за те, що підключаюся сьогодні онлайн. Я у відрядженні в Одесі з колегою Віталієм Носиком. Але ми підготували тут, я дуже хочу подякувати Олегу Ігоровичу, ми підготували певну презентацію. Я дуже надіюся, що ви її зараз бачите на екрані.

Чи бачите, скажіть, будь ласка. Шановні колеги, чи видно презентацію?

КОЛЕБОШИН С.В. Не видно. Не видно.

ГРИШИНА Ю.М. Поки що чорний екран. О, є. Все, є.

ВИННИЦЬКИЙ М. Є презентація, так? Добре. Дуже добре.

Отже, колеги, в нас триває зараз громадське обговорення нової редакції переліку галузей знань та спеціальностей. Я розпочну цю презентацію і тоді передам слово Олегу Ігоровичу Шарову. Я дуже добре усвідомлюю, що це питання викликає, м'яко кажучи, немало дискусійних питань. А насправді перелік галузей і спеціальностей – це насправді наріжний камінь у структурі вищої освіти. І тому не дивно, що є досить багато різних інтерпретацій цього документа. Відповідно до Закону "Про вищу освіту" ми, насправді це варто розуміти, що ми приймаємо на освітні програми, а не на спеціальності. Це вже в редакції 2014 року. Так що насправді дуже часто ми бачимо, що певний накал пристрастей, які пов'язаний з переліком галузей і спеціальностей пов'язаний із тим, що ми, можливо, не зовсім пам'ятаємо, чи не зовсім розуміємо, що цей документ в основному виконує функцію швидше статистичну ніж управлінську. Тому що знову ж наголошую, вступ в університети відбувається на програми, а не на спеціальності. Освітні програми насправді можуть бути в межах спеціальностей або можуть бути міждисциплінарні. Спеціальності насправді використовують для освітньої статистики в першу чергу, стандартів освіти, формування державного замовлення. І у багатьох, на жаль, спеціальності як слово і термін помилково асоціюється з ліцензуванням, акредитацією, факультетами, кафедрами, ставками, обов'язковими дисциплінами. Це насправді термінологія, яка вже відійшла від нас 10 років тому майже, і потрібно розуміти, що цей перелік насправді сьогодні вже виконує трошки іншу функцію.

Проект нової редакції розроблений Міністерством освіти і науки, і винесено на громадське обговорення 8 серпня. Я нагадую, що термін громадського обговорення є один місяць. Відповідно ми ще будемо продовжувати громадське обговорення ще до кінця наступного тижня. Це традиційно чутлива резонансна тема, маємо вже понад 300 звернень і пропозицій, зокрема п'ять від народних депутатів України. І ми очікуємо, що впродовж наступних двох тижнів ще надійдуть різні пропозиції, ми будемо їх всіх доопрацьовувати впродовж вересня місяця. Перелік галузей сприймається позитивно. Тут важливо розуміти, що наш насправді перший пріоритет в цьому документі, чому Міністерство освіти його запропонувало, і для того, щоби гармонізувати наш перелік галузей, в першу чергу галузей, із міжнародною стандартною класифікацією освіти. Я нагадаю, що на сьогоднішній день у нас є в чинному переліку галузей 29 галузей, а відповідно до міжнародної стандартної класифікації освіти міжнародної, так званої МСКО, має бути чи радше є десять галузей. Ми в даному випадку говоримо про десять плюс одну військову.

Чому потрібні зміни зараз? Перелік напрямів підготовки фахівців вищої освіти за професійним спрямуванням, і ви бачите назву постанови Кабінету Міністрів, вона чинна з 94-го року, змін до неї не було. Перелік напрямів і спеціальностей, десять було змін, але тим не менше постанова чинна з 97-го року. Перелік напрямків, з яких здійснюється підготовка фахівців бакалавра, знову ж таки з 2006 року, зміни були, тим не менше воно потребує оновлення. І перелік галузей і спеціальностей чинний на сьогоднішній день – це Постанова Кабінет Міністрів №266 215... перепрошую, 2015 року, в яку були внесені дотепер чотири зміни, але вони були достатньо косметичними. На сьогоднішній момент нам потрібно привести у відповідність наш перелік спеціальностей із переліком галузей і спеціальностей МСКО. Це зобов'язання наше з євроінтеграції, ми бачимо в розданих матеріалах комітету так само посилання на директиви ЄС. Це частина Стратегії розвитку вищої освіти, яка затверджена Кабінетом Міністрів, і це частина плану пріоритетних дій Уряду на 2023 рік, конкретно пункт 267.

Що ми пропонуємо? Зараз я передам трошечки слово Олегу Ігоровичу Шарову, але хотів би на цьому останньому звернути увагу в своєму слові. Шановні колеги, в першу чергу для Міністерства освіти і для нашої держави

загалом є пріоритет гармонізації галузей знань. Тут потрібно розуміти, що існує Міжнародна стандартна класифікація освіти, яка передбачає десять галузей. Ми можемо далі говорити про різного роду компроміси, національні особливості, так далі, на рівні спеціальностей, але у нас має з'явитися десять галузей плюс національна особливість – безпека та оборона – одинадцять галузей. Це та, якщо хочете, принципова позиція, на якій ми зараз стоїмо, стосовно інших дискусій насправді вітаються.

А зараз Олег Ігорович буде продовжувати. Олег Ігорович, я надіюся, що ви з нами.

ШАРОВ О.І. Дуже дякую, пане Михайле.

Шановні народні депутати України, шановне панство! Я хотів би звернути увагу ще на низку речей, які опрацьовуються сьогодні в проекті нової редакції переліку галузей знань та спеціальностей. Як сказав пан Михайло, найголовніше для нас – це гармонізувати перелік галузей, яких досі залишалось дуже багато, за Міжнародною стандартною класифікацією освіти. Проте залишається актуальним також питання оптимізації спеціальності, з одного боку, в сенсі Міжнародної стандартної класифікації освіти, наближення до переліку детальних чи загальних галузей знань. З іншого боку, певною мірою приведення до нормального виду тих спеціальностей, які є або дуже маленькими, або сильно схожими на інші, або виконують не зовсім ту функцію, на яку, в принципі, ми розраховуємо.

Наприклад, деякі пропозиції до переліку спеціальностей ви бачите на цьому слайді. За Міжнародною стандартною класифікацією освіти є перформативні мистецтва, у нас є хореографія, сценічне мистецтво, ми не пропонуємо об'єднувати сюди музичне мистецтво. До економіки ми пропонуємо віднести також міжнародні економічні відносини, тому що свого часу міжнародна економіка, в принципі, виходила також з економіки. Там, де бібліотечна, музейна та архівна справа, керуємося в першу чергу тим, що у нас за сьогоднішньою назвою цієї спеціальності – інформаційна, бібліотечна та архівна справа в першу чергу – іде фактично підготовка інформаційників, які мають готуватися за іншими галузями. І у нас, вочевидь, що рішуче падає підготовка фахівців, що стосується бібліотечної, музейної та архівної справи. І нам потрібно представити інші наголоси, хоча в цілому інше залишається так, як є.

Звичайно, буде традиційне обговорення питань менеджменту і підприємництва, але, сподіваюсь, менеджмент соціокультурної діяльності, всі все-таки згодні, що повинен приєднатися до менеджменту. Трошки пізніше я скажу про екологію. Думаю, що буде дискусія, вона вже є по фізиці і прикладній фізиці, хоча принципово там позиція дуже проста. По обох цих спеціальностях ми не виконуємо, ми не спроможні виконати державне замовлення не тому що немає закладів, не тому що вони не можуть готувати, а тому що немає вступників. Об'єднання в одну спеціальність скоротить невиконання загального державного замовлення, бо де не буде бажаючих на одну спеціальність, будуть бажаючі на іншу спеціальність.

Ці дві спеціальності все-таки взаємодоповнюють одна одну і є однією позицією Міжнародної стандартної класифікації освіти. Складна достатньо ситуація з медичними спеціальностями, тут, я думаю, рішення буде прийматися, як і готувалося, в принципі, спільно з Міністерством охорони здоров'я. І думаю, з розумінням поставиться спільнота, що соціальна робота і соціальне забезпечення, насправді кажучи, дві сторони однієї спеціальності, яку коректно буде назвати – соціальна робота та консультування.

Прошу наступний слайд. Також в пропозиціях щодо розвитку спеціальностей, ми пропонуємо розглянути можливість введення двох спеціальностей рівня фахового молодшого бакалавра, які в певній мірі будуть заміщати те, що в деяких спеціальностях пропонується, навпаки, приборати рівень фахового молодшого бакалавра як такий, що не відповідає тим кваліфікаціям і тим компетентностям, що здобуваються за цими спеціальностями. Наприклад, пропонується ввести спеціальність "секретарська офісна справа та документознавство" повністю розуміючи, що, наприклад, право і менеджмент на рівні фахового молодшого бакалавра піддаються серйозній критиці за те, що найменші компетентності цих спеціальностей вже стоять вище ніж п'ятий рівень в національній рамці кваліфікації.

Спеціальність "послуги краси" пропонується виділити, оскільки інакше відбувається мімікрія послуг краси під дизайн, що є просто несправедливим по відношенню до дизайну, і така позиція як послуги краси є окремою в Міжнародній стандартній класифікації освіти.

Низку спеціальностей пропонується розширити відповідно до МСКО біології і біохімії. Непросте питання, але ми розуміємо, що нам потрібно ввести в перелік спеціальностей штучний інтелект, якого, звичайно, не могли в Міжнародній стандартній класифікації освіти врахувати в 11-му, 13-му році. Нині пропозиція додати до системного аналізу. В принципі, є пропозиції альтернативні, вони будуть обговорюватись. Обов'язково слід внести, на наш погляд, в дистанційне керування робототехніку як також нові тенденції в розвитку освіти, науки і технологій вже після того, як було видано останню редакцію Міжнародної стандартної класифікації освіти. До готельно-ресторанної справи пропонуємо додати громадське харчування, тому що воно трошки просідає між різними спеціальностями, точно також як подорожі до туризму і рекреація. Це в певній мірі технічні зміни, які дозволяють вирішити питання найбільш повного охоплення переліком спеціальностей цієї змістовної підготовки, яка навіть де-факто здійснюється в закладах вищої фахової передвищої освіти України.

Прошу наступний слайд. На сьогоднішній день надійшло вже понад 300 пропозицій. Надходить їх достатньо багато. Вони, в принципі, піддаються непоганій класифікації. Я думаю, тоді, коли закінчиться термін громадського обговорення ми зробимо відповідний достатньо повний звіт. Але деякі пропозиції, очевидно, їх треба враховувати, що проговорювались на рівні розробників, а в директораті з заступником міністра, і сьогодні мені доручено про це сказати.

По-перше, ми відкладемо питання доцільності поєднання спеціальностей "Право" і "Міжнародне право" до завершення роботи над реформою юридичної освіти. Це питання комісії з юридичної освіти, ми знаємо, що там є певна позиція, але, мабуть, треба буде чекати офіційного документу, з цим ми повністю згодні.

Друге. Це те, що треба зберегти екологію як окрему спеціальність в галузі знань "Природнича наука, математика та статистика". Хоча і буде певне зауваження, тоді, коли буде йти робота над новим стандартом спеціальності "Екологія", що це все-таки природнича наука і в ній менше має бути ноток суто соціально-економічного характеру.

Так, дійсно, зі спеціальності "Автомобільний транспорт" необхідно передбачити фахового молодшого бакалавра. І маємо виправити технічну помилку, у нас дійсно за спеціальністю "Культурологія" не передбачено рівня

бакалавра, магістра, доктора філософії. Я думаю, що всі зрозуміли, що це технічна помилка, але вона викликала певний резонанс. Ми, звичайно її виправимо. Також розраховуємо врахувати значну частину пропозицій щодо розширення таблиці відповідності, даючи дійсно можливість певним освітнім програмам проходити з однієї спеціальності в іншу, туди, де вони мають бути, зокрема з врахування рекомендацій міжнародної стандартної класифікації освіти. І що дуже важливо, будемо пропонувати запроваджувати кодування міждисциплінарних програм за моделлю міжнародної стандартної класифікації освіти, що має зняти значну частину питань віднесення тих чи інших дуже цікавих міждисциплінарних освітніх програм до спеціальності чи галузі. Оскільки інакше виникають вимоги зробити з них окремі спеціальності, чим вони, в принципі, не є.

Наступний слайд, будь ласка. Також робота над переліком галузей знань і спеціальностей перші три тижні громадського обговорення чітко висвітлюють, я дозволю собі сказати, кристалізують необхідні зміни із суміжних питань, а щодо яких, вочевидь, ще потрібна ініціативи Міністерства освіти, уряду, народних депутатів України і будемо дуже вдячні за підтримку членів комітету.

Ну, по-перше, це ми маємо запровадити міждисциплінарні програми на рівні бакалаврів. Це передбачено зараз в проекті Закону про індивідуальні освітні траєкторії, це, в принципі, було попереднє рішення комітету тоді, коли запроваджували міждисциплінарні програми на рівні молодшого бакалавра, магістра, доктора філософії в 2019 році, я думаю, буде правильно зробити це реальністю в 2024 році.

Друга пропозиція достатньо радикальна. В дипломах вказувати назви освітніх програм, залишивши спеціальності і галузі для додатку. Цьому було присвячено перший слайд, про який казав пан Михайло. У нас сьогодні певної мірою є сакралізація спеціальностей. В той же час як з ключовим елементом, наріжним каменем в структурі вищої освіти сьогодні насправді вже має бути освітня програма. Якщо хочете, ми маємо сакралізувати освітню програму і десакралізувати спеціальність. У них різні ролі в ХХІ столітті. У зв'язку із цим пропозиція: в дипломах писати освітні програми, залишивши спеціальності галузі для додатку, но це теж також будемо вносити як пропозицію в законопроекті про розвиток індивідуальних освітніх траєкторій.

Післязавтра комітет буде розглядати питання державного замовлення і як одним з важливих моментів хотілось б розказати про необхідність формування державного замовлення за галузями знань, не за спеціальностями. Просто тому що так хоча б якось можна звести інформацію, яка є з ринку праці, на більш вузьких спеціальностях це, зазвичай, неможливо. Да, звичайно, за винятком тих випадків, їх небагато, на жаль, де є наявний валідна інформація про потребу в підготовці фахівців за окремими спеціальностями і навіть за освітніми програмами. Ну, і нарешті, а присвоєння вчених звань у закладах вищої освіти за спеціальностями, а не кафедрами, тобто приводячи до однієї шкали статистичного виміру. В принципі, це вже передбачено в законопроекті, внесеному народними депутатами на розгляд Верховної Ради України.

Дуже дякую. І я розумію, що ми з паном Михайлом готові відповісти на ваші запитання, шановні народні депутати і шановні колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Михайло. Дякую, пане Олеже.

Колеги, в кого є запитання? Бачу, рука піднята у Наталії Романівни. Сподіваюсь, вона нас чує і на зв'язку. Да. Наталія Романівна, будь ласка.

ППА Н.Р. Доброго дня, ще раз. Колеги, дякую в загальному за цю ініціативу, що ми робимо перегляд. Тут дуже важливо зробити правильно і зняти всі гострі дискусії, які в суспільстві, але водночас мати ефективність. І конкретно я хочу прочитати те, над чим я вже працюю два роки, я введу коротко інформацію, а далі зачитаю. Суть в тому, що в нас є така спеціальність, яка є за кордоном, якої немає в нас, якщо правильно її назву, це реабілітолог, який може працювати з мовленням. Зокрема, воно було актуальне до широкомасштабного вторгнення для всіх, перш за все для дітей з особливими потребами або ми їх зараз називаємо з інвалідністю, а зараз вона теж, фахівець цієї галузі дуже важливий для військових, які отримують контузії, втрачають дар мови, для їх відновлення мовлення та... Зараз зачитаю деталі. Але суть в тому, що спеціальність передбачає ніби трьох типів фахівців. Але реально з цією роботою може справитися тільки одного типу фахівець. І відповідно часом приходять некваліфіковані люди, які по факту не можуть виконувати цих необхідних функцій. І я, окрім... Також я надіслала листи і неодноразово це були і на комітет,

і на міністерство, тому частину, певно, дехто з вас це бачив. У мене, окрім листів від World Physiotherapy людей з ...*(Не чути)*. World Federation of occupational therapy, є відповідно від наших реабілітологів, які цим займаються.

В чому полягає? Перелік галузей і знань спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів освіти, – терапія та реабілітація. І тут, власне, є прохання внести цю спеціальність. Ще минулого року до мене звернулись експертки Катерина Тимрук-Скоропад Всеукраїнського об'єднання фізичних терапевтів, докторка наук, Оксана Лялька, доктор філософії з об'єднаним дипломом від п'яти університетів, засновниця та голова правління Українського товариства терапії мови і мовлення.

Вони звернули увагу на проблему, з приводу якої вже неодноразово направляли депутатське звернення у МОН та МОЗ також. При чому одразу звертаю увагу, що ця проблема навіть озвучувалася міжнародними та закордонними спеціалістами та профільними організаціями перед міністром освіти Шкарлетом та міністром охорони здоров'я Ляшко.

В чому проблема? Ще Постановою Кабінету Міністрів України від 7 липня 21-го року № 762 було подано код і найменування деталізованої галузі з Міжнародної стандартної класифікації освіти (МСКО) як еквівалент спеціальності в національному чинному сьогодні переліку. У результаті галузь міжнародної класифікації було прирівняно до спеціальностей в національному переліку. У теперішньому проекті, який ми обговорювали, наявне таке ж рішення: міжнародна деталізована галузь дорівнює національна спеціальність.

Ми знаємо, що в Законі України "Про вищу освіту" визначено поняття "галузь знань", "спеціальність", "освітня програма", "освітній стандарт". За визначення цього закону структура системи української освіти побудована таким чином, що галузь об'єднує споріднені спеціальності, а кожна спеціальність об'єднує споріднені освітні програми у рамках єдиного освітнього стандарту. Відповідно кожний університет у рамках економічної автономії може пропонувати свою освітню програму до певної освітньої спеціальності. Однак для отримання кваліфікації про закінчення цієї освітньої програми здобувачі вищої освіти повинні відповідати вимогам стандарту вищої освіти, який є єдиним до спеціальності, а не спеціалізації.

Саме відповідно до такої моделі був організований чинний перелік освітніх галузей і спеціальностей, і проект, який ми обговорюємо так само, за яким здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, а саме: шифр і найменування галузі і код і найменування спеціальностей, де галузь об'єднують споріднені спеціальності, кожна спеціальність є автономною предметною галуззю з єдиним стандартом вищої освіти і можливими спеціалізаціями. На відміну від цього міжнародна класифікація побудова за іншим принципом. Ця класифікація містить дев'ять широких блоків сфер, кожен з яких має свої широкі галузі, які у свою чергу деталізовані (detailed fields), а останні містять предметні галузі (subject fields), предметні галузі, тобто спеціальності. Тобто деталізована галузь із міжнародної класифікації дорівнює галузі знань української класифікації, теж є ширшого змісту. Галузь знань відповідно до статті 1 Закону України "Про вищу освіту" – це гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти широка предметна область, – має бути галузь, область – калька з російської, – освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей.

Натомість чинний перелік і проект, який ми обговорюємо, прирівнюють деталізовану галузь до спеціальності. У такий спосіб спеціальності опиняються спеціалізаціями. Така класифікація має негативний ефект на практиці. Так три автономні спеціальності – фізична терапія, ерготерапія, терапія мови і мовлення, кожна з яких є автономною професією, повинна мати окремий освітній стандарт – опинились спеціалізаціями однієї штучно створеної спеціальності. Зараз це спеціальність 227 "Терапія та реабілітація", до 16.12.2022 року була "Фізична терапія і ерготерапія" у проекті 1 і 5 "Терапія та реабілітація", які прирівняні до міжнародної деталізованої галузі 0915 "Терапія і реабілітація".

У жовтні 2021 року за ініціативи Міністерства охорони здоров'я України до класифікатора професії ДК 003:2010 внесено професійну назву роботи "Терапевт мови і мовлення", що було позитивним. Однак чинний національний перелік не дозволяє і обговорюваний проект у такому вигляді не дозволить розробляти для цієї спеціалізації окремого стандарту вищої освіти, оскільки таким згідно закону розробляється саме для спеціальностей. Відтак відсутні умови для підготовки фахівців цієї предметної галузі відповідно до європейських умов, що підтверджується в тому числі листом Європейської асоціації терапії мовлення.

Я тут можу продовжувати. Щоб зекономити наш загальний час, я ще раз направлю це звернення і я б дуже просила, щоб ми до запропонованого нового переліку знайшли рішення по цьому питанню і могли відповідно довести до кінця. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Наталко, за таке розлоге запитання.

Колеги, пан Михайло, будь ласка.

ВИННИЦЬКИЙ М. Я попрошу, якщо можна, Сергій Віталійович, я дуже коротко спробую відповісти. Я на контакті особисто і моя колега Марина Мруга, яка тут зараз підключена, так само є на контакті. Особисто постійно з Оксаною Лялькою, яка є одним із авторів цього звернення. Ми цінуємо, очевидно, будь-яке звернення, яке проходить в рамках громадського обговорення. Але треба розуміти, що в даному випадку якраз це і є прикладом того, про що я говорив у нашій презентації, а саме що є певне нерозуміння функції переліку галузей і спеціальностей. І однозначно пані Оксана вважає, що якщо немає конкретної спеціальності, викресленої саме в переліку, то вона не може існувати на рівні освітньої програми. Це насправді не так.

А друга річ, що всі коментарі, які в тому числі були зачитані Наталією Романівною, я насправді дуже вдячний за те, що вона їх зачитала, тому що знову-таки це є приклад того, що в наших зверненнях дуже часто йде неповне розуміння того, як перекладається з англійської мови на українську міжнародна система класифікації освіти. Мені, чесно кажучи, було навіть досить дивно сперечатися з пані Лялькою стосовно того, що вона вважала, що я некомпетентний в англійській мові. Ну, м'яко кажучи, вибачте, але це трошки не так.

У будь-якому випадку ми розуміємо важність терапії мови і мовлення як програми підготовки, особливо магістерського рівня. Що це програма підготовки, яка має бути. Терапія мови і мовлення – це інша програма ніж, наприклад, логопедія чи програми логопедії, які на сьогоднішній день існують в Україні за різними стандартами, професійними в тому числі. Очевидним є те, що робота має продовжуватися над професійним стандартом терапії мови і мовлення. Але і стосовно того, де вона має бути ця програма, нам здається, і відповідно до інтерпретації тієї, яка на сьогоднішній день існує МСКО, було би правильно, щоб

у нас існувала одна спеціальність "Терапія", а тоді множина можливих спеціалізацій в межах тієї спеціальності на рівні освітніх програм. Але, очевидно, дане питання ще буде потребувати додаткової дискусії. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Олеже, я так розумію

ШАРОВ О.І. Трошки додати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка.

ШАРОВ О.І. Насправді кажучи, я хотів би підтримати все, що сказав пан Михайло. Просто, можливо, трошки перевищуючи свої повноваження, сказати, що буде запропоновано в законопроекті про індивідуальні освітні траєкторії для даної ситуації, ми про неї в принципі знаємо.

Терапія та реабілітація – це медична спеціальність. Медичні спеціальності є регульованими спеціальностями. І в межах регульованих спеціальностей пропонується зафіксувати через стандарти освіти назву освітніх програм і відповідно для кожної з таких освітніх програм через стандарт зробити різні програмні результати навчання. В принципі, цей комплекс питань, про які казала Наталія Романівна, таким чином буде вирішена. Оскільки ми розраховуємо, що перелік, що Закон про індивідуальні освітні траєкторії наберуть чинності на початок 2024-2025 навчального року, то це надало б можливість це симетрично зробити і, в принципі, нічого не втратити. Дякую дуже.

ППА Н.Р. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

ППА Н.Р. За вичерпну відповідь.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Піднімав руку перший Ростик Павленко. Пане Ростиславе, будь ласка, поки ви на зв'язку.

ПАВЛЕНКО Р.М. Дякую, дуже дякую, пане Сергію.

Шановні колеги, у мене коротке запитання, бо, в принципі, кожного разу, коли переглядаються галузі і спеціальності, кожного разу постає питання

міжнародних відносин. ... мене питають, чому знову є питання щодо ... спеціалізацію і контраргументами ... що на роки, як кажуть, песимісти, реалісти місяці, як кажуть оптимісти, на вивчення норм і правил європейської співдружності. Тому чи на часі таке деградування і чи все-таки одні з цих 10 плюс одна галузь знань не мають залишитися міжнародні відносити ... і право, і економіка, і всі пов'язані з цим дисципліни, якраз під європейську інтеграцію... .

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Ростиславе, питання зрозуміло. Я думаю, що колеги можуть на нього можуть відповісти.

Пане Михайло, пане Олеже.

ВИННИЦЬКИЙ М. Я спробую коротко відповісти, я зрозумів суть, що мова йде про запитання, чому міжнародні відносити не мають бути одинадцятою галуззю в переліку спеціальностей і галузей.

Проста відповідь є, тому що немає такої галузі в міжнародній стандартизації кваліфікації освіти, якщо так дуже коротко сказати. Міжнародні відносини по всьому світу – це є спеціальність, в межах якої може бути множина освітніх програм, в тому числі міжнародне право, в тому числі міжнародні відносини, в тому числі багато інших. А на сьогоднішній день ми маємо розуміти, що утворення окремої галузі "Міжнародні відносини", м'яко кажучи, це дуже якась національна особливість, яка не дуже обґрунтована, навіть беручи до уваги перспективи українського вступу чи вступу України в Європейський Союз.

Я нагадаю, що жодна інша країна, яка вступала в Європейський Союз, не мала окремої галузі "Міжнародні відносини". Це насправді не дуже корелюється одне з іншим. Але аргумент прийнятний, ви не один, пане Ростиславе, який його озвучує. Я знаю, що в даному випадку є дискусій багато на цю тему.

Знову ж таки я наголошую, що для Міністерства освіти на сьогоднішній день приведення у відповідність саме переліку галузей є принциповим питанням. А стосовно спеціальностей ми можемо ще далі дискутувати чи має існувати, наприклад, Олег Ігорович сказав сьогодні дуже правильно, що міжнародне право, ймовірно, нам потрібно буде все далі залишити як окрему спеціальність, хоча за МСКО вона не дуже логічна. Але тим не менше це рівень спеціальностей. Нам принципово, щоб відповідав перелік галузей тому, який закладений в МСКО.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Михайло.

Панна Ганна Бондар – народний депутат України, наша колега. Будь ласка, пані Ганно. Юлія Миколаївна, потім ви.

БОНДАР Г.В. Добрий день, колеги. Дякую за можливість підняти питання, яке для мене і для мого підкомітету є важливим – це є реставрація пам'яток архітектури.

Ми попередньо ще раніше при каденції Шкарлета зверталися до міністра із проханням повернути спеціальність "реставрація пам'яток архітектури", зокрема як одна зі спеціальностей архітектора, однак, на жаль, цього зроблено не було і хочу вам нагадати, що у нас є Указ Президента України №329/2020 "Про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму", де Кабінету Міністрів України було доручено забезпечення підготовки фахівців з реставрації пам'яток нерухомої культурної спадщини, опрацювавши питання щодо включення відповідної спеціальності до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти в галузі знань архітектури та будівництва. І ось тут я хочу вам сказати, що, на жаль, такого пункту у вашій постанові навіть в чинній, немає. Тобто сьогодні Міністерство освіти говорить про те, що ми маємо привести у відповідність наші всі класифікатори до міжнародного класифікатора.

Я дуже ретельно прочитала цей класифікатор міжнародний, який стосується саме архітектурних спеціальностей. Що я побачила? Є код 073, який називається: Architecture and construction, тобто архітектура і будівництво. І під ним є архітектурних ще два пункти, знову таки, Architecture and construction, що у нас як би, ну, в народі називається: архітектура будівель і споруд або, знову таки, архітектура і будівництво, а також 0731 – Architecture and town planning, що в перекладі означає: архітектура та міське планування, яка чомусь у вас називається: Архітектура та містобудування. Відповідно я бачу, що у нас в нашій постанові в діючій немає взагалі архітектурного об'ємного проектування, а якщо його немає, то нікуди і вставити цю реставрацію. Хочу вам сказати, що сфера реставрації практично вбита. У нас приблизно 60 головних архітекторів проєктів, які ще вміють реставрувати, тому що мали відповідну освіту. Що буде після війни, хто буде відновлювати пам'ятки – мені особисто незрозуміло.

Я, знову таки, направляю це звернення знову, дуже прошу звернути на це увагу і виконати нарешті указ Президента.

І друге питання, яке я хочу підняти – це галузь мистецтвознавство. Я сама за фахом є, маю дві освіти: мистецтвознавець і архітектор будівель і споруд, тому мені це особисто боляче, я знаю про що я говорю.

У нас чомусь наукова галузь мистецтвознавство попала в сферу культури – просто різні, вибачте, предмети досліджень. Тобто якщо говорити про мистецтвознавство – це галузь, яка досліджує предмети мистецтва, а культурологія досліджує людські навички, людську культуру, це зовсім різне. І тут відбувається те, про що казали на початку, про те, що чомусь немає, немає взагалі, ну, не запропоновані ні бакалавр, ні доктор філософії, ні магістр в галузі же культурології, до якої це мистецтвознавство попало, немає у мистецтвознавства ні статусу, ні галузі, ні спеціальності, ні освітньої програми, нічого. Якщо дивитися на міжнародний класифікатор, то art history, art theory, history of art and philosophy of art знаходиться не в культурології, воно знаходиться у fine art, в образотворчому мистецтві. Мені здається, що цей перенос, він і викликав всі подальші перекоси. Я дуже прошу звернути на це увагу, готую депутатське звернення, дуже прошу, це наша культура, наша архітектура, наша реставрація пам'яток нерухомої спадщини. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Ганна.

Колеги...

ВИННИЦЬКИЙ М. Шановна пані Ганна, я хотів би сказати, по-перше, те, що стосується архітектурної реставрації. Ми повністю поділяємо вашу стурбованість цим питанням. Інша справа, що бачимо її вирішення за аналогічним підходом з терапією. Справа в тому, що спеціальність "Архітектура", як і у нас, так і в усій Європі, - це регульована спеціальність. Причому я сказав би так, достатньо жорстко регульована спеціальність. І вочевидь, що в межах цієї спеціальності має бути окрема фіксована освітня програма, що стосується відповідно того, що вони іменували, те, що стосується архітектурної реставрації. Ми це будемо підтримувати, як і створення окремого переліку програмних результатів навчання, фактично окремого стандарту з цього напрямку. Тут ми з

вами абсолютно однаково мислимо, але вважаємо, що це має залишатися в межах спеціальності "Архітектура".

Що стосується культурології. В принципі, кажуть, що мистецтвознавство у нас дійсно розтягнуто по різних спеціальностях. Але казати, що мистецтвознавство у нас повністю ідентифіковано з культурологією, я думаю, було б дещо, скажемо, необґрунтовано. А відносно цієї помилки, яка була, що не були вказані рівні бакалаврів, магістрів і докторів філософії на спеціальності "Культурологія", я ще раз хочу сказати свої слова вибачення, це технічна помилка. В принципі, ми розраховуємо, що переважна більшість людей, які дивилися перелік, зрозуміли навіть по тому як це виглядає, що це технічна помилка. Дякую.

БОНДАР Г.В. Колеги, я два слова скажу. Дивіться, це не я придумала, це я читаю у вашій постанові. У вас немає архітектури будівель і споруд в постанові, яка є в міжнародному класифікаторі. Сьогодні Україна, якщо читати вашу постанову, вона видає міських планувальників, це взагалі інша професія, розумієте. Я це не придумала, я читаю у вашій постанові, порівнюю з класифікатором. Я вам можу порівняльну таблицю прислати вашої ж постанови і міжнародного класифікатора, якщо ви її не робили. І стосовно мистецтвознавства, я теж це не придумала, це написано у вашому проекті постанови, що воно в культурології знаходиться. Ну, вибачте. Звернення буде направляти... Я дуже прошу допомогти. Це наша культура. Куди ми без неї. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. О'кей. Колеги... .

КОЛЮХ В.В. Шановні колеги, можна я скажу дещо? Сергій Віталійович... .

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, Валерій Вікторович, підніміть руку, будь ласка, бо у нас є Юлія Миколаївна, Роман Павлович і тоді, якщо ви піднімете руку

КОЛЮХ В.В. Та я вже її піднімав 20 разів тільки наяву.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є така кнопочка магічна.

КОЛЮХ В.В. Да, я знаю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бо інакше ми не бачимо. У нас маленький екран і всіх не видно. Юлія Миколаївна, будь ласка.

ГРИШИНА Ю.М. Дякую, Сергій Віталійович.

Так, дійсно, пане Валерію, у нас тут черга. Дякую за надане мені слово. Колеги, це дуже важливо, що ми сьогодні це питання розглядаємо. Я дякую, Сергію Віталійовичу, що ми все-таки винесли його на розгляд комітету. Воно, дійсно, спричинило достатньо великий резонанс. Я хочу сказати, що це не вперше. Постійно, коли вносяться якісь зміни до переліку галузей знань, спеціальностей, це все процеси, які завжди тут поруч з певними непорозуміннями, обговореннями і так далі. Це зрозуміло. Цього разу така сама ситуація у нас і дуже важливо, що ми зараз її обговорюємо. У мене особисто є величезна кількість звернень, в тому числі, знаєте, від членів науково-методичних комісій МОН і від експертів НАЗЯВО, і від університетів, і так далі. Я дійсно розумію, що величезна кількість людей, на жаль, не розуміє практичні наслідки того, що відбувається внаслідок внесення змін до переліку спеціальностей. Я дякую, що сьогодні пан Михайло звернув на це увагу, оскільки майже в кожному зверненні до мене, я впевнена, до всіх колег, до всіх членів комітету, і у Сергія Віталійовича, я впевнена, теж величезна кількість таких звернень, де завжди йде мова про те, що знищується спеціальність. Тобто якщо переноситься спеціальність з однієї галузі до інших або виключається, включається, то одразу сприймається це як знищення спеціальності. І дуже важливо зараз нам проговорити, щоб люди розуміли, що мова не йде про знищення спеціальностей і, дійсно, ми проводимо навчання за освітніми програмами, не за спеціальностями, ще давно змінилося законодавство, і це потрібно враховувати. Я, звичайно, не буду зачитувати зараз всі ті проблемні моменти, які я обговорювала зі своїми колегами, я просто назву декілька з них, по яких в мене дійсно є достатньо велика кількість звернень саме по цим точковим питанням і потім, обговорюючи одне, достатньо резонансне, де теж хочеться, щоб всі розуміли, про що йде мова. Колеги, у мене ось багато звернень з приводу вилучення з назви галузі "Культура і мистецтво" визначення "культура" та її трансформацію в галузь "Мистецтво та гуманітарні науки". Є велика кількість занепокоєнь з приводу того, щоб зберегти спеціальність "Хореографічне мистецтво", хоча знову ж таки я це спеціально оголошую зараз, щоб зараз

Михайло, заступник міністра, або Олег Ігорович заспокоїв людей, що мова не йде про знищення спеціальностей в даному випадку.

Так само є велика кількість побоювань з приводу перенесення спеціальності 028 "Менеджмент соціокультурної діяльності", а також 073 до спеціальності "Менеджмент та підприємництво". Вилучення реставрації зі спеціальності 023 "Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво". Це, мабуть, те, про що пані Ганна тільки що говорила. І агроінженерія, це так само піднімали це питання наші народні депутати. Це перше, щоб я попросила, щоб прокоментували, чи скрізь, завжди мова тут після кожного цього звернення про знищення спеціальності.

І друге питання, якого я теж не можу не торкнутися – це питання міжнародного права, це питання, яке ми обговорюємо в межах, завжди в межах реформи юридичної освіти. І знову ж таки хочу сказати від себе, що, наприклад, ми, коли комітетом розробляли проект концепції реформи юридичної освіти і зараз в продовження цього є певні... були пропозиції по переліку спеціальностей щодо місця міжнародного права серед галузі знань. Ніколи, колеги, не йшла мова про знищення такої спеціальності, як "Міжнародне право". Це, зрозуміло, ніхто нічого, я впевнена, ні в комітеті, ні в міністерстві цього робити ніхто ніколи не хотів. Нам потрібно розставити всі точки над "і", коли ми говоримо про юридичну освіту в аспекті того, що якщо "Міжнародне право" входить в назву галузі знань "Міжнародні відносини", як це відбувається зараз, то це галузь знань "Міжнародні відносини". І тоді вони, мабуть, не мають права видавати дипломи правників. Тому що вони фактично правників не готують за змістом. А якщо ми готуємо спеціалістів за спеціальністю "Міжнародне право" і видаємо їм дипломи юристів, які будуть працювати в системі національної системи права, будуть мати можливість працювати суддями, прокурорами, то ця спеціальність повинна бути в галузі знань "Право" і мати свій стандарт, щоб на лінії держави було зрозуміло, що підготовка наших спеціалістів за спеціальністю "Міжнародне право" здійснюється в межах стандартно права, і тоді у нас повноцінно функціонує спеціальність "Міжнародне право" і зрозуміло, чому випускники отримують диплом правознавців. Це тривала дискусія. Це також певний компроміс, про який ми говорили, коли комітетом створювали і голосували проект концепції реформи юридичної освіти.

Тому тут, ще раз, не можу не наголосити на тому, що я знаю, що багато наших колег дивляться зараз це засідання саме з питання спеціальності "Міжнародне право". Тому ще раз хочу наголосити, що ніколи не йшла мова про знищення цієї спеціальності, йшла мова про проведення всього ідеологічного певного якогось результату, щоб в кінцевому результаті юридична освіта у нас була якісною і такою, що відповідає стандартам логіки і міжнародним стандартам.

Дякую, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Юлія Миколаївна.

Колеги, Олеже Ігоровичу, пан Михайло.

ВИННИЦЬКИЙ М. Дуже коротко, Сергій Віталійович.

По-перше, хочу дуже подякувати Юлії Миколаївні за те, що збирає, я так зрозумів, що це таке альтернативне місце, де збираються результати громадського обговорення. Насправді я дуже надіюся на те, що Юлія Миколаївна, я дуже буду просити, щоб ви ці звернення передали нам у міністерство, щоб ми разом з іншими зверненнями, які надійшли від громадськості, їх переглянули.

Я так само хочу подякувати за розуміння того, що дійсно ми зараз цими діями фактично завершуємо реформу, яка була розпочата ще 10 років тому, а саме перехід від концепту спеціальності як основного елементу, по якому готується, в тому числі бакалавр, магістр, доктор філософії, на освітню програму. І освітніх програм в межах спеціальностей може бути багато. І насправді це якраз є те, та парадигма, про які, про яку нам, очевидно, потрібно більше і більше говорити, як ми пояснюємо це питання громадськості і в тому числі народним депутатам.

Так що я дякую за увагу, яка приділена до цього. Я дозволю собі не коментувати зараз ті питання, які відносяться до права, міжнародного права і так далі, тому що мені здається, що це питання, яке, очевидно, треба буде ще більше обговорювати, в тому числі в заходах, які зараз нас очікують стосовно концепції там подальшого розвитку концепції реформи правничої освіти. Але стосовно інших питань, мені здається, що це якраз і є, відповідь лягає в концепцію того, що нам потрібно більше пояснювати різницю між освітньою програмою і спеціальністю. Спеціальність – це ширше, в межах однієї спеціальності може бути множина освітніх програм. І в такому випадку, мені здається, що багато зі тих

питань, які піднімалися і Юлією Миколаївною в тому числі, можуть бути зняті. Але дякую дуже і надіюся на те, що ви передасте, Юлія Миколаївна, ваші матеріали до нас, до міністерства, бо ми їх обов'язково хочемо розглянути в межах якраз опрацювання всіх елементів громадського обговорення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Михайло.

Роман Павлович, будь ласка.

ГРИЩУК Р.П. Всіх вітаю! Дійсно, питання, яке багатьох колег і взагалі освітянську спільноту дуже і дуже сильно збудило. До нас, знаєте, надходять ті звернення, які і вам як в рамках громадських обговорень, і аналізуючи цю ситуацію, чому так сталося. З одного боку, Міністерство освіти і науки виставило якраз на громадське обговорення для того, щоб громадськість і обговорювала, але, по суті, це все подається і сприймається багатьма колегами, навколо педагогічними працівниками, завідуючими кафедрами, ректорами як посягання, те, що не йде обговорення, а йде уже рішення і легалізація цього рішення. Я для себе не можу зрозуміти, чому так сталося і чому так стається. Багато зауважень по моїй рідній спеціальності так само, 163-й, "Біомедична інженерія", яка об'єднується з біотехнологіями, теж до цього є питання. 300 зауважень від вас надійшло. У мене, я не пам'ятаю, коли останній раз стільки колег підходило і запитувало, що це відбувається. Ми бачимо, скажімо так, недостатню комунікацію. Тому що ми не могли колегам пояснити, чому це і що це, і саме заради цього там голова комітету сьогодні проводить це обговорення. Тільки отримавши від вас, декілька, я не знаю скільки, там хвилин 10-15 інформацію про те, чому, що, яка причина, ми, члени профільного комітету... О'кей, давайте я за себе, я, член профільного комітету, зміг хоча б зрозуміти мотивацію цього.

Бо коли науково-педагогічні працівники декан, ректори кажуть, що мотивація МОН – це просто, щоб у нас була простіша статистика, ну тут одне з двох: або вони маніпулюють, або вони дійсно не в матеріалі. Якщо вони дійсно не в матеріалі, якщо у нас дійсно проблема з комунікацією. Це проблема двох сторін, ми не можемо сказати: у нас все о'кей, у вас погано з комунікацією. Я думаю, що це рух у дві сторони має бути. Тому я не знаю, яке має бути рішення. З одного боку, так, 8 вересня вже стікає строк громадського обговорення, ми отримуємо

пропозиції. МОН, напевно, створить якусь велику розширену робочу групу, щоб ці всі пропозиції доопрацювати; з іншого боку, є таке враження, що 8 вересня перестануть існувати всі ці спеціальності, щодо яких нам надходить велика кількість звернень. Тому я хотів би, щоб сьогодні ми вийшли з якимось розумінням алгоритму дій і що ми комунікуємо нашим колегам, що ми комунікуємо тим, хто надіслав нам звернення з побоюваннями. Явно, ми як депутати не будемо там займатися, хоча ми можемо бути інструментом для комунікації цього рішення. Впевнений, що все МОН не зможе відкинути, абсолютно всі пропозиції, які буде потрібно враховувати в діалозі. Яким чином ви бачите подальший розвиток подій для того, щоб він був максимально прийнятним для наукової і науково-педагогічної спільноти і зрозумілим? Дякую.

ВИННИЦЬКИЙ М. Пане Романе, дуже дякую. Я думаю, що ви не перший, – вибачте, Сергій Віталійович, я відразу так взяв слово, – я думаю, що ви не перший, що нам звертаєте увагу і, напевно, не останній, що комунікація, яка йде не тільки з цього приводу, а й з інших питань, які стосуються вищої освіти, це за що я відповідаю, буду тільки те коментувати зараз, є неадекватною, чи радше недостатньою? у розумінні, перепрошую, не неадекватною, а недостатньою.

Відповідно я можу пообіцяти, що в межах вересня місяця після завершення громадського обговорення, після того, як ми зберемо всі наші пропозиції, які надійдуть від громадськості, у нас буде як мінімум два інформаційні такі великі івенти: онлайн, офлайн. Спробуємо це робити максимально широко.

Як сказав сьогодні Олег Ігорович, дуже правильно звернув на це увагу, перелік новий... перелік галузей і спеціальностей іде як в парі з новим законопроектом про індивідуальну освітню траєкторію. Тому що там дуже багато є роз'яснень стосовно якраз міждисциплінарних освітніх програм стосовно нового змісту, який ми пропонуємо до диплому, стосовно, якщо хочете, десакралізації цієї концепції спеціальностей і дійсно переходу на освітню програму. Але це, очевидно, потрібно нашим освітянам і громадськості пояснювати.

Як мінімум два в межах вересня місяця будуть такі івенти, вони заплановані. Ще поки що дати не буду вам, я думаю, що я поділюся, як тільки ми будемо вже мати остаточні дати щодо цього, але плануємо такі речі. Якщо буде потрібно, продовжимо в жовтні місяці, тому що очевидним є те, що це не тільки

питання цього документа, а так само і законопроект, який буде внесений урядом. І тому тут потрібно буде посилювати цю комунікацію, щоби це дійсно йшло в комплексі і щоб громадськість розуміла, що взагалі заплановано, що пропонується Міністерством освіти.

ГРИЩУК Р.П. Михайло, ще можливо, треба було спочатку закон подати, або хоча б синхронізовано. Бо коли ми не розуміємо одну частину, бо спільнота не розуміє одну частину, і тут ми вже зміни до переліку, не маючи розуміння про закони, законодавчі ці всі пропозиції, зміни. Можливо, воно так було б і зняло б.

ВИННИЦЬКИЙ М. Приймається, приймається. Кажуть, по латині скажу: mea culpa.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги.

І хоч Валерій Вікторович не хоче натискати кнопочку, все одно ми пам'ятаємо, що він піднімав руку. І дамо слово Валерію Вікторовичу. Будь ласка.

КОЛЮХ В.В. Дякую. Але я хотів би розглянути це питання під іншим кутом зору.

Шановні колеги, я розумію позицію і логіку міністерства уніфікувати спеціальності і відповідності до освітніх програм. Але давайте подивимось з іншої точки зору, під іншим кутом. З точки зору роботодавця, працедавця. Я не думаю, що якби я був власником приватної чи навіть головним лікарем державної медичної установи, то я б розбирався щодо того, який спеціаліст до мене приходить на роботу – чи це педіатр, який буде лікувати хвороби дітей, чи це спеціаліст, який отримав просто освітню програму "Медичні послуги". Якби я був фермером чи якимось там аграрним бізнесменом, то я би також шукав спеціаліста, який володіє агроінженерією, а не просто вивчав аграрні науки.

Тобто оця пропозиція перевести назву спеціальності в додаток до диплома, мене трошки насторожила, чесно кажучи. З точки зору працедавця, ну, ви знаєте, я не думаю, що будуть вдаватись в деталі, які ж там навчальні освітні програми вивчав у вищому навчальному закладі спеціаліст, якщо він прийшов у клініку медичну і вивчав просто медичні послуги за освітньою програмою, а їм треба саме спеціаліста педіатрії. Так само в агроінженерії чи в міжнародному праві.

Тому це призведе до такого непорозуміння на ринку праці. Я думаю, що більшість буде вважати, що вищі навчальні заклади переходять до підготовки фахівців широкого профілю, а не конкретної спеціальності. Оце мене насторожує.

ВИННИЦЬКИЙ М. Валерій Вікторович, я можу відразу відповісти на це запитання. Ви знаєте, дивна ситуація. Якимось дуже давно, я би сказав, останні 70 років, в Європейському Союзі, в європейських державах чомусь не ставлять слово "спеціальність" і взагалі не прив'язують на диплом... диплом до конкретного шифру спеціальностей, і чомусь їхні роботодавці не мають з цим проблем. Насправді ми маємо розуміти, що в Європейському Союзі існує певний стандарт того, що є в дипломі, а саме назва освітньої програми. Назва освітньої програми, рівень, на якому здобуто освітній ступінь, назва закладу і власник диплому – це чотири елементи, які є на будь-якому дипломі, плюс номер диплома. А в нас є якась така, вибачте, що я так скажу, але така традиція певного фетишизму стосовно того, що кваліфікація, спеціальність, професійна кваліфікація і так далі мають всі бути на одній бумажці цього диплому.

Мені здається, що ми можемо, очевидно, з вами подискутувати окремо, і я дуже був би радий такий дискусії. Але треба розуміти, що це насправді один з таких елементів євроінтеграції. Наші дипломи повинні відповідати тому, що є в єдиному європейському просторі як стандарт. А далі всі деталі стосовно кваліфікацій, результатів навчання, конкретних компетентностей і так далі, конкретних дисциплін, які прослухані, це все йде в додаток до диплому, який може розглядатися роботодавцем, а може і не розглядатися, це вже питання до роботодавця і до того, наскільки він довіряє чи не довіряє конкретному закладу і конкретній освітній програмі, яка вказана на даному дипломі. Тому ми пропонуємо все-таки взятися за європейський стандарт і приєднатися до цієї традиції, яка існує у наших західних колег.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Михайле. Дякую, колеги.

Шановні колеги, я нагадаю, що зараз вже 4 година, і у нас дві години йде комітет. Є пропозиція наступна. У зв'язку з тим... .

Ну, по-перше, є прохання, є прохання і до міністерства, і, в принципі, до нас теж частково. Коли ми виходимо, ми або міністерство з новими ініціативами,

давайте одразу наперед заплануємо комунікацію, і одразу ініціатива буде виходити з комунікацією. Щоб пояснювати людям, ну, напевно, іноді це треба робити простою мовою, а не тією мовою, якою ми пишемо законопроекти або нормативно-правові акти, що це, для чого це, чому це не буде нікому заважати, чому це нас наближає до нашої мети, наприклад, вступу у Європейський Союз або підвищення якості освіти і так далі. Я думаю, що так буде простіше.

Я думаю, що ми сьогодні, до речі, зняли більшу частину запитань або більшу частину побоювань, які я чув, наприклад, або у зверненнях, які надходять на комітет як до голови комітету, до народного депутата, до всіх наших колег. Я думаю, що вже ми частину зняли і більшу частину, тому що зрозуміло, чому, зрозуміло, навіщо і зрозуміло, що це не за гроші по великому рахунку.

Від себе особисто додам, що колись наприкінці 90-х років я отримав у Британії диплом про вищу освіту, в якому було написано "бакалавр з економіки", а далі йшла назва освітньої програми "Фінансові послуги". І роботодавець підбирає економіста, але із певним набором компетентностей, тому він далі дивиться на освітню послугу. На жаль, у нас трішки інша спадкова система, яку, вочевидь, треба переводити на європейські рейки.

Але у зв'язку з тим, що 8 вересня, як вже ми визначили, не є кінцевим строком, коли вмирають всі спеціальності і ми починаємо жити за новим переліком галузей, спеціальностей і так далі, а це лише закінчення строку подачі пропозицій під час громадського обговорення, а далі міністерство починає працювати з робочими групами. Є пропозиція наступна, шановні колеги. Попросити міністерство або доручити рішенням комітету міністерству розглянути зауваження і пропозиції, які були надані нами письмово в рішенні комітету, і ті, які прозвучали зараз. А після того, як закінчаться громадське обговорення і будуть опрацьовані, будуть вже такі перші опрацювання міністерством, залучити народних депутатів, членів комітету, до фінального обговорення цього переліку. А потім ще раз, перед тим, як він буде подаватись на затвердження, ми все ж таки, якщо не заперечуєте, проведемо ще одне засідання комітету, одним з питань поставимо і остаточно пройдемося по переліку, знімемо всі питання, які залишаться ще до того моменту. Якщо немає заперечень. І від себе особисто, якщо чесно, я би хотів би, щоб у нас завершилась історія з міжнародними

відносинами. Тому що я сам є випускником українського університету за спеціальністю "Міжнародні економічні відносини". І відверто вважаю це економікою, аж ніяк не міжнародними відносинами. Впевнений, що з міжнародним правом ми рано чи пізно дійдемо до кого самого результату.

Отже, шановні колеги, є пропозиція по проекту рішення, він вас всім надісланий. У мене тільки одне питання: нам вистачає народних депутатів, які знаходяться в онлайні для того, щоб провести голосування? Я прошу всіх підключитися для того, щоб ми могли побачити. Да, вистачає.

Шановні колеги, ставлю на голосування проект рішення комітету.

Перше. Інформацію про Перелік галузей, знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, взяти до відома.

Друге. Рекомендувати Міністерству освіти і науки розглянути зауваження та пропозиції до проекту Переліку галузей, знань і спеціальностей за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, що надійшли до комітету та були озвучені в обговоренні цього питання під час доопрацювання документу.

За результатами доопрацювання повторно доповісти питання про проект Переліку галузей, знань і спеціальностей за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, на засіданні комітету.

Контроль за виконанням цього рішення покласти на голову комітету.

Немає заперечень? Прошу проголосувати. Хто – за?

ППА Н.Р. Піпа – за.

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

ГРИЩУК Р.П. Гришук – за.

КОВАЛЬ О.В. Коваль – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто – утримався? Проти? Немає. Дякую, колеги. Одноголосно. Рішення прийнято.

Переходимо до третього пункту порядку денного. Давайте подякуємо колегам, які долучилися до другого питання, і перейдемо до третього питання порядку денного.

ВИННИЦЬКИЙ М. Дуже дякую, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, в третьому в нас в "Різному" є питання про проект Концепції безпечного освітнього середовища. До нас доєдналася уповноважена Президента України з питань Фонду Президента України з підтримки освіти, науки та спорту пані Ольга Будник, а також до нас долучилася пані Галина Третьякова – голова Комітету... .

ТРЕТЬЯКОВА Г.М. Вітаю всіх.

ГОЛОВУЮЧИЙ. ...соціальної політики. Я би запропонував би от зараз от, напевно, з другого питання, з непублічного, яке в нас не було прописано в рішенні комітету, але ми його зараз проговоримо. Закрийте, будь ласка, поки презентацію, переключіть на всіх. Я хочу, колеги, нагадати, пам'ятаєте, коли в нас було виїзне засідання комітету, ми з вами по дорозі обговорювали одне питання, а саме проект Закону 9042-1 і порівняльну таблицю до нього, зокрема ми обговорювали це активно з Юлією Миколаївною і з Романом Павловичем. І ми дивилися з вами цю порівняльну таблицю, якщо ви пам'ятаєте, між першим і другим читанням в них був проект правок, про які не знав комітет, наш комітет, да, або про який ми дізналися окремо. Я для цього, з вашого дозволу і з погодженням з пані Галиною, запросив пані Галину, щоб вона нам пояснила, чому так сталося, як воно внеслося і чому ми, на жаль, не були проінформовані. Бо є, я знаю точно, що є пояснення і воно цілком логічне і адекватне. Пані Галина, будь ласка.

ТРЕТЬЯКОВА Г.М. Дякую.

Історично був внесений законопроект пана Мороза щодо того, яким чином потрібно захищати дітей, які потерпали від російської агресії, але пан Мороз, написавши основний законопроект 9042, використав словосполучення "діти війни". Власне, діти війни в українському законодавстві використовується до тих, хто був дітьми під час Другої світової війни, і тому цей законопроект, його ніяк, це словосполучення ніяк не вписувалося в нову парадигму, яким чином ми наразі створюємо програми для захисту дітей на сьогодні. Тому я запропонувала альтернативну дуже швидко і не претендувала на ідеал, але просто треба було вносити щось альтернативне.

Був підготовлений законопроект, який за ідеологією більш широкий по захисту дітей, який чітко каже про те, що програми, які ми мусимо робити зараз для наших дітей, вони набагато ширші ніж просто відкупитися від них грошима. І дитяча політика насправді, вона набагато ширша ніж просто призначити, як у нас було до цього, виплати дітям, які постраждали від вибухонебезпечних речовин, і якісь інші виплати, коли держава не дуже створювала інфраструктурні проекти.

Міністерство соціальної політики, власне, сьогодні готове робити комплексні програми, і тому в законопроекті 9042-1 було озвучено саме це, що тепер для наших діточок ми мусимо робити програми, які були би індивідуальні. І якщо ми вже нарешті зробили програми реабілітації для дорослих індивідуальними, то ми мусимо робити щодо кожної дитини, щодо кожного порушеного права щодо неї: насильство чи то зґвалтування, чи то дитина, яка знаходиться в родині, де є тільки один з батьків наполовину, або це сироти повні, відповідно які знаходяться у статусі. Тому цей законопроект рамково написав засади створення таких індивідуальних програм і розробки індивідуально, власне, для кожної дитини. Такого в українському законодавстві не було.

Ми, власне, заклали лише засади. Розписувати ідеально не було можливості, але ми зіткнулися з тим, що цей законопроект не вписувався у той достатньо довгий проект, який знаходиться у Президента і не підписаний досі. Ми його називаємо у Верховній Раді – держдіти називаємо. Водночас, зрозуміло, що у нас сьогодні нема структури, яка би хабила дитячу політику серед усіх міністерств. У нас займається дитячою політикою Міністерство освіти, Міністерство охорони здоров'я, Мінсоц по виплатах, Мін'юстиції щодо статусних дітей і щодо батьківства, Міністерство внутрішніх справ, наразі дуже щільно приєдналося Міністерство закордонних справ, тому що багато наших дітей знаходиться за кордоном. І, власне, ми зрозуміли, що у нас недостатньо центральних органів виконавчої влади, які б опікувались проблематикою. І, власне, та проблематика, яка є сьогодні в МОН, – це спеціальні заклади з спеціальною освітою для дітей, які потребують окремої уваги щодо інклюзивної освіти. Тому виникла така пропозиція. Я, власне, тут знаходжусь як гарант того, що ніякі зміни в 9042-1 не будуть робитися без комітету, який, власне, тут так само, як сьогодні ми робимо з паном Потураєвим, тому що законопроект виявився на стику багатьох комітетів і

нам потрібно створити нормальні засади для того, щоб ми робили індивідуальні програми для захисту наших дітей. І відповідно з'явилася пропозиція, яка плекалася і в Міністерстві освіти, і в Офісі Президента, яку, власне, просто я озвучила. Таким чином у мене велике прохання включитися в опрацювання цієї пропозиції. Ще раз, я тут гарант того, що без правок вашого комітету кінцеве рішення наш комітет приймати не буде, так само як і без пана Потураєва ми не будемо приймати рішення там. От і все. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, я, власне, для цього і запросив пані Галину, щоб ми зняли ці непорозуміння, бо насправді ми після цього обговорювали цей проект закону і разом з міністром освіти, і мене залучили для того, щоб ми окремо проговорили положення. Але, звісно, я наполягав на тому, що в будь-якому разі, коли буде готова порівняльна таблиця з усіма пропозиціями, щоб ми долучилися як комітет до їх опрацювання.

Я бачу, в колег є запитання. Пані Юлія, потім – пан Роман.

ГРИШИНА Ю.М. Дякую.

Пані Галина, я дякую, що ви сьогодні до нас завітали і ми накінець-то підняли це питання, обговорили його, і це дуже важливо. Звичайно, що Комітет освіти пропрацював безпосередньо над тими нормами, які є по нашому профілю. У мене конкретне питання: на якій стадії зараз знаходиться цей законопроект? Щоб ми всі зрозуміли, я так розумію, що це друге читання. Що там з правками? Чи є ще час подавати ці правки, як ми можемо включитися до роботи?

ТРЕТЬЯКОВА Г.М. Дякую, пані Юлія. Так, два тижні вже давно пройшло, працює робоча група, яку очолює Тетяна Циба. Вона проводила, от я сьогодні прийшла до вас після того, як вона проводила третє чи четверту ітерацію по робочим групам. Але ви знаєте, що комітет може надати правки від себе. Таким чином, власне, я тут для того, щоб почути ваші пропозиції, яким чином мусять правки внесені трансформуватися, щоб воно було узгоджено. Я ще раз наголошую, в нашому комітеті, власне, не було випадків, щоб ми випускали законопроект, який не був би узгоджений всіма трьома гілками влади. Тому ми на зал маємо виходити з узгодженою позицією. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юлія Миколаївна, я від себе додаю, що вочевидь термін подачі правок і пропозицій давно завершився. Тому єдине рішення, яке може бути, це внесення комітетом комітетських правок, ви ж знаєте. Тому без Галини Миколаївни і нашої співпраці вони все одно внесені не будуть так чи інакше.

Пане Романе.

ГРИШИНА Ю.М. Дякую.

ГРИЦУК Р.П. Дякую, пані Галина.

Дійсно, було досить незрозуміло, коли ми спочатку побачили пропозиції до 9042-1 у виді правок і там, де правками створюються центральні органи виконавчої влади в сфері освіти, за яку ми відповідаємо. Тобто не обговорюючи питання, яке надважливе, і мати для вирішення цього питання підходи, коли ми не проводимо закон з першим читанням, з правками ГНЕУ, з правками мене як народного депутата, можливо, до другого читання. Зараз ми в ситуації, коли поправити або дати наші пропозиції ми зможемо тільки у форматі подання Комітету соцполітики до тих пропозицій, які вже зареєстровані. Тобто є правки Струневича там, де вводиться центральний орган виконавчої влади, йому прописуються функції і все інше. Тобто навіть, якщо у нас є якісь зауваження, ми маємо їх зараз запропонувати робочій групі, робоча група потім, можливо, вставить це і Комітет соцполітики, можливо, внесе ці пропозиції. Я тільки через підходи, які, мені здається, трішки неправильні. Враховуючи, як швидко працює наш комітет, враховуючи нагальність цього питання, мені здається, що було б правильніше провести все-таки як невідкладний закон, але через перше і друге читання з такими пропозиціями. Я знаю, що в нас гарні відносини і ми, я впевнений, що і робочою групою попрацюємо так, щоб всіх врахувати, всі пропозиції, щоб всі все розуміли, але підхід, мені здається, такий хибний. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Романе.

Я думаю, що всі і так це розуміють, всі з цим погоджуються. І я думаю, що на майбутнє ми будемо радитись перед тим, як вносити правки. І ми, сподіваюсь, не будемо лізти своїми правками в соціальне законодавство, все ж таки ми там не спеціалісти.

ТРЕТЬЯКОВА Г.М. Ні, можете лізти. Що за проблема? Я взагалі не бачу якоїсь проблеми. Я вважаю, що пан Струневич може вносити будь-що будь-де. Тут немає ніяких там речей. Більше того, цей закон знаходиться на стиці багатьох комітетів. Ніхто не заважає жодному народному депутату внести там свої правки. Я не бачу тут проблематики, пане Романе. Врешті-решт не комітет приймає рішення, не Комітет соціальної політики, приймає рішення зал – голосувати чи це не голосувати. Немає взагалі питань. Будь-хто, ви також могли написати закон альтернативний до пана Мороза, чи до будь-якого іншого закону. Тут же ніяке право будь-якого народного депутата ні в кого не забрано.

ГРИЦУК Р.П. Пані Галина, але ми хочемо підтримати цю ідею і підтримати законопроект. Тобто, звичайно, може кожен із депутатів Комітету освіти сказати, ми проти такого підходу і не підтримувати цей законопроект в другому читанні. Ну, це ж неправильна теж буде ситуація. Саме тому ми обговоримо це, що правиться.

ТРЕТЬЯКОВА Г.М. Так ми ж не про амбіції, ні про шашечки, ми ж про те, щоб їхати і все.

ГРИЦУК Р.П. Пані Галина, питання: як їхати. Ми точно за те, щоб їхати. Я ж кажу, я не обговорюю навіть суті створення цього. Я про підхід. Про те, що мені здається, що коли ми створюємо, а у нас не так багато цоввок в Міністерстві освіти, коли ми створюємо нову цоввку, то ми маємо чітко це розуміти і провести цей законопроект через два читання і подати головам на комітети, подати там членам освітнього комітету, якщо це стосується частково нашого законодавства, а не правками до другого читання. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Романе. Ми вже в робочою порядку з Галиною Миколаївною це проговорили ще раз. Тому впевнений, що далі все у нас буде добре. Хто у нас підписаний як "айфон" Тетяна?

ЦИБА Т.В. Колеги, вітаю. Я перепрошую, це Тетяна Циба. Вибачте, я не знала, що я тут неправильно підписана. Дивіться, я як би голова робочої групи з цього питання, і тут зрозуміло, що є певні нюанси в тому, як воно було подано.

Але пані Галина абсолютно справедливо сказала, що законопроект, він такий досить складний і на стику всіх, і тому ще раз, ну, вибачте, що воно вийшло як вийшло, і ми ще не дійшли до цих "Прикінцевих положень", безумовно, і знаючи про те, що тут, ну, треба багато що узгоджувати і говорити саме з профільними комітетами, то, власне, ну, ми запрошуємо вас на всі ці робочі групи і далі будемо працювати вже дуже плотно. Ну, вони як би виникли, ну, тому що вони виникли, ну, як би тут немає ніякого злого умислу. І саме тому от ми зараз тут для того, щоб запросити вас, щоб ви навіть і не подумали про злий умисел, давайте далі працювати із цим.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Таню, дякую. Ми, власне, для того і зібралися, тому що в нас гарні стосунки між комітетами і між народними депутатами, да, і ми не хочемо, щоб в нас, між нами зародилося оце зернятко сумнівів якесь, яке буде абсолютно недоречно при нашій роботі от. Єдине зауваження, яке ми просто хочемо ще раз щоб ми зафіксували, от якщо б були внесені зміни до освітнього законодавства під час першого читання – ми б їх бачили автоматично, да, і відслідковує в нас комітет, секретаріат відслідковує такі речі.

А правки між першим і другим ми не можемо відслідкувати, поки не побачимо оприлюднену таблицю, от в чому проблема основа. Оприлюднена таблиця, ну, голови комітетів точно знають, що може з'явитися, ну, майже в момент голосування, да, тому це випадок, це просто випадковість, що ми їх побачили. Але добре, що ми можемо між собою подібні речі проговорити.

ТРЕТЬЯКОВА Г.М. Це не випадковість, це система роботи в нашому комітеті. Ми всіх запросили.

ЦИБА Т.В. Ми можемо розіслати ту табличку з тими правками, які вже проговорені на даний момент, а я попрошу, щоб наша працівниця секретаріату, яка веде, щоб вона надіслала, ну, тобто сьогодні давайте я перекину, Сергію, ну, вам, а ви – далі на цю свою робочу групу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Таню, в нас є, ми вже...

ЦИБА Т.В. А все є, все. Поняла.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да. Ми коли вже побачили, то, звісно, що ми тепер відслідковуємо – все нормально. Колеги, дякую вам. Я сподіваюся, що в нас всі питання зняті і непорозуміння теж зняті, і продовжуємо далі працювати ефективно, невимушено і в шаленій співпраці. І з вашого дозволу, колеги, нам не треба приймати по цьому питанню рішення, ми його просто проговорили між собою. Я передам все ж таки слово пані Олі Будник для того, щоб вона представила проект Концепції безпечного освітнього середовища, до речі, з яким нам всім, колеги, жити, тому прошу бути уважними.

БУДНИК О.О. Дуже дякую, Сергію Віталійовичу.

Доброго дня, колеги! В продовження того, що щойно обговорювалося, якщо звернули увагу, то в попередньому законопроекті, про який говорила Галина Миколаївна, там мова йде про те, що новоутворена ЦОВВ буде займатися не тільки безбар'єрним, інклюзивним середовищем, а у тому числі і безпечним. І було б непогано, якби всі були на тій самій сторінці з розумінням того, що планується до змін. Оскільки Президент ставив пріоритет повернення дітей до закладів освіти, до школи, очевидно, що стоїть питання створення безпечних умов навчання, і це стосується не лише сховищ і укриттів, це набагато глибша система.

З цією метою ми минулого року ініціювали вивчення досвіду Ізраїлю про те, як там організована система безпечного освітнього середовища. Мали можливість туди звозити дві українські делегації, одна в складі більше освітнього корпусу, якщо так можна сказати, а інша поєднувала освітній і силовий блок. І тому ми це все наклали на українські реалії і тепер пропонуємо відповідні зміни, зараз над цим працюємо дуже тісно з Міністерством освіти і науки і Міністерством внутрішніх справ. Окремо там є частково зацікавлені і Міністерство охорони здоров'я, і Міністерство соціальної політики, і Генеральна прокуратура вже теж хоче бути частиною цієї історії в контексті роботи дітей СЖО, тому воно достатньо комплексне. Якщо можна, наступний слайд. Можна далі. Якщо ми говоримо про безпечне освітнє середовище, ми передбачаємо, що воно складається з трьох ключових компонентів: це безпечна інфраструктура, безпечне оточення і управління безпекою. Очевидно, що безпечну інфраструктуру забезпечують у нас на даний момент переважно ВЦА або органи місцевого самоврядування, оскільки заклади освіти перебувають у них на балансі.

Безпечне оточення. Ми передбачаємо якраз наявність відповідних знань і компетенцію усіх учасників освітнього процесу, тобто це означає, що і педагоги, і психологи, і діти повинні розуміти, як себе поводити у разі настання, наприклад, надзвичайної ситуації або в тих чи інших випадках, які є складними. Коли ми говоримо про безпеку, в даному випадку ми починали роботу в більшості з точки зору відповіді на виклики, які поставило повномасштабне вторгнення, але в той же час це стосується питань і булінгу, і кібербезпеки, і всіх тих проблем, які у нас були до цього, і насправді нікуди не поділися, в тому числі дитячого самогубства і так далі. Коли ми говоримо про питання управління безпекою, дуже чітко стоїть проблематика підпорядкованості. Тому що станом на сьогодні ми рішення, які пропонуються міністерствами, відверто, вони не настільки... давайте так, вони закривають питання точково, а не комплексно. Для того, щоб це відбулося комплексно, треба вносити певні зміни. І про що йде мова. Можна навіть на два слайди одразу прогорнути, там основні типи проблем. Я просто не буду детально зупинятися прямо на кожному слайді, тому що ви вже більше двох годин засідаєте і ми можемо ще на дві години продовжити. Але так, щоб цього не було, трошки коротше будемо. Передбачаємо, що система безпекових заходів у сфері освіти, вона передбачає, очевидно, розробку політики. Це стосується Міністерства освіти й науки і Міністерства внутрішніх справ, оскільки вони найбільш дотичні до цієї історії. Створення безпечної інфраструктури, як ми вже згадували, у нас покладаються на органи місцевого самоврядування, розробка методик навчань – на структури МОНУ. Зокрема, в даному випадку мова йде про УІРО, ІМЗО, вони там поки що не до кінця розподілені, трошечки на одну інституції покладені, а трошки на іншу. Проведення навчань, якщо ми говоримо про ті структури, які є в закладах структури Міністерства освіти, то це інститути післядипломної педагогічної освіти, і відповідно моніторинг, супервізія покладено на різні структури. Моніторинг скоріш за все буде покладений на ... додатково, воно частково цим зараз займаються, але не включають в себе всі компоненти. І супервізія, ми передбачає, що це буде здійснено в рамках структури ІРЦ, який за своїм функціоналом мають бути розширені. Тобто ми не говоримо про той тип ІРЦ, який є станом на сьогодні, ми говоримо про те, що вони мають бути видозмінені. Це, напевно, найбільш... Ця модель передбачає структуру

управління безпекою на всіх рівнях, починаючи від центрального, обласного, територіального рівня і рівня закладу освіти. Червоним кольором виділені ті позиції, які станом на сьогодні не існують, і їх треба довести. Ми вже радіємо з приводу того, що в Міністерстві освіти і науки з'явився окремий профільний заступник, який зараз уповноважений займатись питаннями безпечного освітнього середовища. Станом на сьогодні це Євгенія Смирнова, тому що раніше це питання було покладено на заступника, який займався і дошкіллям, і позашкіллям, і школою, і безпекою, і всім чим тільки можна, і відповідно це питання було десь третім по своєму складу. Коли ми говоримо про систему внутрішніх... Міністерства внутрішніх справ. У них там питання не настільки складне, там питання створення окремих відділів, які би відповідали за роботу з дітьми. Коли ми говоримо, що важливо, про обласний рівень. Ми спускаємося на обласний рівень і розуміємо, що в рамках структури освітньої у нас дещо втрачений зв'язок на пряму з закладами освіти. Тому нам важливо було побудувати цю систему таким чином, щоб з центрального рівня відповідні не тільки рекомендації, а вказівки могли надходити до закладу освіти.

Ідея полягає в тому, що безпека не може бути опціональною. Тому що, коли зараз даються рекомендації, це означає, що хтось їх може прийняти, хтось не прийняти. Безпека має бути імперативною, і основна ідея для того, щоб для цього було і фінансування, і відповідні нормативи є частково ідея в тому, щоб внести зміни до Закону України про місцеве самоврядування і передати органам місцевого врядування власні повноваження по забезпеченню безпеки в закладах освіти. Це дозволить відповідно вийти на фінансування вихователя безпеки як окремої штатної одиниці в органах місцевого самоврядування людини, яка би мала силовий би грант. Зараз це проект Міністерства внутрішніх справ, яких готують в академії внутрішніх справ і вони мають відповідні безпекові навички. Але було би добре, щоб така людина як офіцер безпеки з'явилась так само в департаментах освіти на обласному рівні і це би був встановлений контакт безпосередньо з закладами освіти.

Що важливо? Коли ми говоримо про безпечне освітнє середовище, ми передбачаємо не лише фізичну, а і психологічну безпеку. І відповідно в закладах, коли ми говоримо про психологічну службу системи освіти, то вона станом на

сьогодні вже реформується і зміни, які ми пропонуємо, це реформування структури ІРЦ в контексті розширення їхнього функціоналу так, щоб туди могли потрапляти не лише, як станом на сьогодні, діти з особливими освітніми потребами, якщо простіше, да, діти, які мають інвалідність і відповідні рекомендації отримують, а з тим, щоб туди могли потрапляти за системою перенаправлення всі ті діти, які потребують додаткових психологічних консультацій. Зараз ми знаємо, що в закладах освіти середньої всюди передбачені практичні психологи. Десь вони є фізично, десь немає, але їхній функціонал прирівнюється, скажімо так, до них мало дослухаються, давайте так скажемо, якщо дипломатично. І ідея також пролягає в тому, щоб їх зробити не практичними психологами, а такими психологічними консультантами, які могли би допомагати керівникам закладів освіти враховувати ситуацію і розуміти, що відбувається в класах, чи вчителі достатньо підготовлені, чи вони розуміють як надавати першу психологічну допомогу, чи працює система виявлення певних відхилень в поведінці у дітей для того, щоб можна було далі передати цю інформацію. І відповідно, якщо психолог в закладі освіти не здатен допомогти, скажімо так, вирішити ситуацію, яка виникає на рівні проблем з дитиною в школі, тоді відбувається система перенаправлення для відповідних консультацій вже в ІРЦ. Там ми передбачаємо, що будуть окремі психологи, які, скажімо так, матимуть вищу кваліфікацію і вони зможуть надавати відповідні консультації. Це точно не медичні психологи, тому що вони залишаються в структурі закладів охорони здоров'я, якщо це суперскладний випадок, тоді перенаправлення здійснюється далі, якщо ні, тоді проводяться консультації і далі вже в залежності від того, якого типу проблематика, тобто якщо ми говоримо про дітей в складних життєвих обставинах, тоді, можливо, є потреба бути на тісному зв'язку з соціальними працівниками, з органами ювенальної превенції і, можливо, прокуратури і так далі. Тобто там уже треба йти case-by-case.

Коли ми говоримо про систему фізичної безпеки і психологічної, виходячи на рівень закладів освіти, ми розуміємо, що зараз, сьогодні дуже багато директорів не відкривають школи, тому що на них покладена по суті вся відповідальність за безпековий компонент. І вони, скажімо так, з метою уникнення цієї відповідальності дуже часто залишають дітей на онлайн-навчанні з

тим, щоб трошечки дорозвантажити директора і дати можливість йому розділити цю відповідальність. Є пропозиція внести окрему штатну одиницю – заступник директора з безпеки з тим, щоб він займався, там далі по презентації глибше написано функціонал кожної окремої людини.

Але все, що стосується безпекових навчань, забезпечення тих приписів, які дає ДСНС по виконанню всього, що стосується пожежної безпеки, зараз будуть додаватися окремо вимоги по території, все, що стосується рамок, кнопок реагування швидкого і так далі. Дуже багато вимог буде, тому що навіть після перемоги питання безпеки у нас нікуди не зникне, і ми розуміємо, що воно буде набувати нових обертів і нових видозмін, скажімо так.

Тому на цю людину ми передбачаємо додаткових повноважень із точки зору пропрацювання протоколів реагування, вони називаються не протоколами, інструкціями, скоріше, немає в законодавстві у нас такого визначення, як протоколи реагування. Але суть, що це протоколи реагування, по суті, алгоритми дій ми їх називаємо. І все те, що стосується протидії, умовно, збройним нападам на заклади освіти, щоб не можна було проносити в заклади освіти якісь вибухові речі і так далі. Плюс дуже велике питання, як показала практика останньої трагедії, яка сталася в Ромнах, – це питання дисципліни. До тих пір поки у нас не буде відпрацьований дуже чіткий алгоритм того, що має робити не лише вчитель, коли ми говоримо про те, що, наприклад, якщо це питання умовного прильоту.

Дуже часто людина, потрапляючи в таку ситуацію, вона попадає в стресовий стан і вона до кінця не розуміє не тільки що робити з собою, а якщо в неї ще діти, умовно, у вчителя постає питання що робити – чи йти повідомляти кудись, залишати дітей в класі чи треба з ними кудись далі рухатись. Для цього мають бути чітко напрацьовані алгоритми дій і ми передбачаємо, що там є команди реагування. Це не якісь нові люди, це по суті вчителі, які вже станом на сьогодні працюють в закладах освіти, але які пройдуть додаткові навчання. Ми про це говорили окремо з Академією патрульної поліції, були на тренувальних базах ДСНС, вони готові провести відповідні навчання для таких команд реагування в кожному із закладів освіти з тим, щоб їх підготувати до правильної поведінки в надзвичайних ситуаціях. Надзвичайні ситуації – це не лише прильоти, сюди потрапляють також і пожежі, і техногенна безпека, сюди потрапляє будь-яка

ситуація, умовно навіть, якщо діти виїхали на екскурсію і там сталося якесь ЧП, ДТП і так далі. Тобто все те, що може траплятися в будь-який день має бути відповідно зрозуміло, щоб і батьки знали куди телефонувати, з ким говорити в разі настання тієї чи іншої ситуації. І також передбачаємо, що має бути в школі обов'язково охоронних, охоронник – це не... У нас це під стенограму? Це не бабуся, яка видає ключі, а це представник відділу поліції охорони. Станом на сьогодні там є дуже хороші умови підписки, скажімо так, і поліція охорони готова виділяти людей, які можуть патрулювати в закладах освіти, і вони також можуть бути додатковим ресурсом для забезпечення сукупно безпеки. Комплексно це означає, що ми зачіпаємо і психологічну частину, тобто тут враховані обидва пріоритети, з однієї сторони, питання фізичної безпеки, які ставить в пріоритет Президент, і питання психологічної безпеки, які ставить в пріоритет перша леді в контексті теми психічного здоров'я і психосоціальної підтримки. І ми розуміємо, що для того, щоб це запрацювало, крім самої інфраструктури, мають бути забезпечені також програма навчань відповідних і введення штатних одиниць.

Завжди ставлять питання фінансування: звідки гроші. Ми зараз говоримо про те, що залучення донорського фінансування дає можливість нам вже з цього року почати пілотування в трьох регіонах, до кінця року, точніше, з початку наступного року вийти на вісім. Ми думаємо про те, що це будуть ті типи регіонів, які зараз знаходяться в найбільш небезпечних умовах, і ми говоримо про облаштування окремо сховищ. Не завжди мова йде про побудову, тому що на це виділяють окремо кошти, але ми говоримо про фінансування цих штатних одиниць, які там зазначені червоним на місцевому рівні, ми говоримо про питання додаткових навчань і укомплектування закладів освіти всіма тими засобами, в тому числі пожежною безпеки, які зараз виставляють в своїх приписах ДСНС і що, по суті, є великим недопрацюванням з нашої сторони на всіх рівнях.

Можемо пройтись трошечки нижче, не будемо прям супердетально, а там, я думаю, що я вам залишу цю презентацію, можливо, якщо буде потреба, ми потім окремо ще проговоримо про те, які функції виконує кожна додаткова людина, яка пропонується до введення. Коротко тут описано, що має передбачати наказ для команд реагування, кого там треба передбачити, щоби було зрозуміло, за яку сферу відповідає кожна окрема людина. Давайте далі, можна ще далі. Тут коротко

описано про те, що ми передбачаємо під безпечною інфраструктурою. Окремо є питання цивільного захисту і техногенної безпеки, тобто захисні споруди, системи оповіщення, індивідуальні засоби захисту й альтернативні джерела енергії. Коли говоримо про пожежну безпеку, це відповідно наявність вільних і евакуаційних шляхів і виходів у будівлях, автоматичних систем протипожежного захисту, первинних засобів пожежогасіння, джерел протипожежного водопостачання і справних електромереж і обладнання блискавкозахисту. Коли говоримо про контроль доступу та перебування, мова йде про охоронну систему контролю доступу, металодетектори, відеоспостереження, тривожні кнопки, сигналізацію. Тут є багато питань, які ще потребують доопрацювання, тому що, коли ми говоримо, наприклад, про відеоспостереження, зараз ведемо так само дискусії з представниками Міністерства внутрішніх справ, хто повинен мати доступ до цих даних, як правильно ними користуватись і хто за ними спостерігає, власне, да, як би ці системи відеоспостереження, і куди може передаватися далі ця інформація. Прилегли до них території. Так, тобто що важливо, ми хочемо сформувані компетентності безпеки учасників освітнього процесу. Сюди лягають, як я вже казала, і ті, те, що ми називаємо самооцінні навички. Тому що питання правильного ставлення до дітей, які... до дітей-ветеранів окремо, да, до дітей, які втратили батьків внаслідок військової агресії, до дітей, які зараз зазнають домашнього насилля в результаті того, що повертаються батьки з певними проблемами, із психічним станом після війни, да, після активних бойових дій. Тобто є дуже багато питань, які насправді потребують включення різних служб. І тут важливо відпрацювати, так, як вже казала, покейсово як би всі ці ситуації. І окремо там навчання з точки зору фізичного реагування на ті чи інші ситуації. Чому говорили про дисципліну, тому що ситуація, яка сталася в Ромнах, вона, по суті, пов'язана з тим, що сигнал тривоги був проігнорований і в укриття, на жаль, не спустилися. Ми, коли вивчали іноземний досвід, дивимося не лише наприклад Ізраїлю. Насправді приклад Японії показує, що там найменша смертність за наявності надзвичайних ситуацій, тому що там найбільша дисципліна з точки зору виконання всіх протоколів безпеки, які існують в країні.

На якому, точніше, році ми до цього дійдемо – це питання, але з тим, що зараз ми бачимо, діти насправді дуже позитивно реагують на такі речі. Якщо

правильно пропрацьовані механізми реагування, то вони дуже швидко спускаються в сховище, вони не ставлять під сумнів, вони не ставлять питання, це у форматі там дуже часто гри, у них різного типу мотиви хтось там біжить швидше, щоб зайняти парту або там якийсь місце, або там ще щось, як би і вони це сприймають по-різному. Ну, і відповідно ці навички далі вже передаються так само дорослим. Тобто можна впливати через батьків, а можна впливати через дітей, коли вони вже точно розуміють, що треба робити, і тоді вже батьки теж підключаються до цієї історії. Тому нам це треба не один рік відпрацьовувати. Але починати точно треба було ще раніше.

Є окрема ідея також зонування, тому що часто ставлять питання, як можна виводити закладати освіти дітей, які знаходять у прифронтових територіях. Вже давно пропонували зробити окреме зонування, де б можна було визначити час при льоту і тоді зрозуміло, чи там в тих закладах освіти можна проводити навчання виключно за наявності бомбосховищ, навіть не укриттів. І відповідно це для держави було би окремим рішенням з точки зору того, де починати будівництво таких бомбосховищ, тому що зараз це все ще під питанням. І відповідно ми би тоді розуміли території, які знаходять в умовно безпечних зонах, і там, наприклад, могли б швидко забезпечити хоча б базові мінімальні укриття для того, щоб там максимально вивести дітей в офлайн навчання.

Тут прописано окремо базові компетенції для ключових цільових аудиторій, які потрібно забезпечити, ми розуміємо, що навчати потрібно не лише педагогів або керівників закладів освіти, або психологів, також потрібно навчати тих, кого ми називаємо представниками силового блоку, бо їм не вистачає педагогічних компетенцій, вони знають що робити, але не завжди знають, як це правильно донести дітям або викладачам, тому з ними теж окремо треба пропрацьовувати.

Ну, і модулі навчання. Це нескладна історія, там їх буквально шість. Тобто передбачається, що чотири із них пов'язані з фізичною безпекою, два – з психологічною безпекою, це окремо: мінна безпека, повітряна тривога, реагування в надзвичайних ситуаціях, хімічна небезпека, ядерна, атомна, біологічна. В нас всі види можливих загроз передбачені. І окремо там все, що стосується домашнього насильства, торгівлі людьми, наркоманії, кібербезпека і так далі. Все, що стосується психологічної частини, ми говоримо про

резильєнтність в контексті розвитку життєстійкості, сюди потрапляють там як рефлексії, так і пропрацювання з дітьми навичок розуміння того, чому відбувається те, що відбувається зараз у нас, як реагувати на війну з тим, щоби не викликати у дітей додаткової агресії, але в той же час розуміти як правильно ставитися до ворога, да, і як правильно себе поводити всередині країни. Тому що дуже часто наш внутрішній ворог сильніше деколи навіть за зовнішнього, коли ми починаємо говорити питання, коли піднімається питання там мови, міжкультурної взаємодії, особливо в контексті великої проблеми внутрішньо переміщених осіб, тобто тут дуже важливо, щоби всередині наше середовище не було токсичним по відношенню один до одного. Так, ну, і це те, що потрібно розробити, насправді працює проектний офіс, який вже розробив дуже багато з цих матеріалів. Зараз ми знаходимося на тому етапі, щоби... говоримо з Міністерством освіти і науки з тим, щоби запуснути постанову про експериментальний проект, який дозволить відпрацювати цю систему в... ну, на початку там в трьох регіонах, да, і далі вийти на вісім. Я сподіваюсь, що ми найближчим часом зможемо це запуснути і відповідно далі масштабувати це вже на рівень всієї країни. Ну, і як я казала, тут будуть потрібні зміни теж на законодавчому рівні. Перші з них уже сьогодні чули, це те, що казала Галина Миколаївна, так, як би там передбачено окремий ЦОВВ, який в тому числі буде займатися безпековими питаннями. Тому що хтось точно має координувати і якщо немає нікого на центральному рівні, хто координує комплексно ці питання, то скоріше за все, вони будуть розбалансовані.

І дуже ми в контексті фінансування, яке нам постійно будуть ставити, ми все-таки будемо пропонувати вносити зміни до Закону про місцеве самоврядування з тим, щоби на місцях виділялися кошти на питання забезпечення безпеки в усіх аспектах, і на додаткові штатні одиниці, щоби відійти від формату виключно субвенції, і на питання облаштування інфраструктури, якщо це власні повноваження, тоді ніби можна більше запитувати з органів місцевого самоврядування, тому що дуже часто показує моніторинг зараз, що вони все-таки ставляться до цього питання як до опції, до питання безпеки, там, будувати, не будувати, відкривати, не відкривати заклад освіти. Тобто вони на це дивляться з точки зору інфраструктури більше ніж з точки зору реалізації освітнього процесу.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Оля, це ми вам дякуємо.

В мене є запитання. Яке місце в цій системі оцього центрального органу виконавчої влади, який планується створити, ІРЦ?

БУДНИК О.О. Якщо можемо повернутися на вище, там, де була велика схема управління безпекою.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Та, яка на трьох рівнях: на державному, регіональному і місцевому? Я от її уважно роздивлявся, я, чесно кажучи, не побачив там... .

БУДНИК О.О. *(Не чути)*.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да.

БУДНИК О.О. Да, як би її там ще немає. Вона, зараз я покажу. Можете... Тут обласний рівень інституції. Можете прочитати, бо там... .

_____ . Оцінка та надання індивідуальної психологічної підтримки учасникам освітнього процесу, навчально-методичний супровід та супервізія психологів закладів освіти, міжсекторальне перенаправлення та координація і надання послуг з охорони ПЗППЗО.

БУДНИК О.О. Психічного здоров'я і психосоціальної підтримки закладам освіти. Це те, що на ІРЦ, а по суті цоввка, вона повинна замінити те, що зараз прописано УІРО, ІМЗО, так, тобто ті, хто здійснюють методичний супровід. Тобто нам не потрібно буде це окремо, там відділ в якійсь із цих структур, це буде займатися ця цоввка, яка буде надавати і методичні рекомендації, і здійснювати відповідний організаційно-координаційний процес реалізації безпечного освітнього середовища. І якщо ми в майбутньому вийдемо на формат територіальних підрозділів, які могли би реалізовувати цю якраз безпекову політику, тоді ми будемо розуміти, що на місцевому рівні йде координація цих питань і по відношенню до ІРЦ, і по відношенню до закладів освіти. Ми ще коли пропрацьовували цю тему, тут важливо розуміти, що коли ми говоримо про супервізію для психологів, що важливо, для самих як би психологів, які працюють у закладах освіти, все-таки ІРЦ працюють більше з дітьми, і це питання

педагогіки. Коли ми говоримо про дорослих, це вже андрагогіка, і ми тут виходили на... окремо є, навіть не РЦШО, а як вони називаються, зараз скажу...

ГОЛОВУЮЧИЙ. А от мені цікаво, ІРЦ, тобто для них ця цовка, для ІРЦ стане як парасолькою, так?

БУДНИК О.О. Да, да, вона їх має координувати...

ГОЛОВУЮЧИЙ. І я так розумію, що фінансування планується, я просто собі так на око при першому наближенні приблизно уявляю порядок цифр, які потрібен для впровадження цієї системи. Я так розумію, що ви плануєте зробити їх багатоканальними, ці джерела, да, і окремо із державного бюджету? Там цовка, яка буде цим займатися, я так розумію, що з обласного рівня, ІРЦ, по великому рахунку, так. І з місцевого рівня ця початкова безпека в самих школах.

БУДНИК О.О. Так, але так, щоб розділити, тому що тут з одного джерела фінансування точно не вийде.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не потягне... да, я теж так думаю. Ну, я думаю, що воно поступово буде впроваджуватися.

БУДНИК О.О. Так, це точно буде там...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Роман Павлович, я бачу, у вас рука піднята.

ГРИЩУК Р.П. Дякую за презентацію. В мене декілька питань.

Питання по рахунках. Заступник директора з безпеки, це в скільки нам обійдеться? Це ж додатково в кожную школу додаткова посада. Це перше.

І друге. По суті, додаткова посада, яка буде відповідальна за безпеку, відповідальна за умовно пожежну безпеку.

БУДНИК О.О. Так.

ГРИЩУК Р.П. Питання, коли немає коштів на те, щоби зробити сигналізацію, то те, що ми зробимо людину, яка буде відповідальною і буде просто отримувати приписи від ДСНС, або яка буде казати: ну, у нас немає

грошей на сигналізацію. У нас в Києві навіть у великої частини шкіл немає адекватно працюючої протипожежної сигналізації. Щороку виписуються приписи на директора, зараз вони будуть на заступника по безпеці.

Та ж сама історія з укриттями. Людина може бути відповідальна за укриття, але коли немає в школі укриття, або немає грошей для ремонту чи створення укриття, то по суті те, що є заступник, що немає, він ніяк вплинути на це не може без якогось додаткового фінансування з місцевого або з державних бюджетів.

БУДНИК О.О. Або із залученого фінансування, тому що ідея полягає в тому, щоб зараз по суті за рахунок коштів, які виділяє японський уряд і якими зараз оперує ЮНЕСКО, вони починали з того, що вони ці кошти виділяли на програму МНРСС, тобто це психічне здоров'я і психосоціальної підтримки. В процесі декількох етапів переговорів ми вийшли на те, що вони погодились фінансувати облаштування фізичної інфраструктури. Тому зараз ми говоримо про те, що вони виділять кошти на те, щоб облаштувати умовно зразкові такі заклади освіти, якби школи, в яких ми будемо мати... Ми хочемо вийти, тобто те, що вони зараз кажуть, ми можемо закрити 8 областей. Це не означає, що абсолютно всі громади, вони там будуть вибіркові, але принаймні відсотків 70, я думаю, ми точно покриємо з тим, щоб фінансувати. Це перший момент.

Поточні цифри я зможу сказати трошки пізніше, тому що зараз ще ведуться розрахунки, ми якби розуміємо, що масштаб цифр буде достатньо великий. Говорили про те, що можливо докласти ці функції на вже діючих заступників, але директори впираються і кажуть, що ні, вони дуже потрібні всі ті заступники, які є станом на сьогодні і їх не можна довантажувати. Тому після того, як ми побачимо порядок цифр, будемо говорити, вони є чи немає.

З точки зору того, що має з'явитись і логіка сама, якби філософія, скажімо так, цієї ідеї. Там на рівні органу місцевого самоврядування з'являється окремий спеціаліст з безпечного освітнього середовища, або вихователь безпеки, або ес-бос, як його називає зараз Міністерство внутрішніх справ. Функція цієї людини якраз забезпечувати, з однієї сторони, в хорошому сенсі підтримку для закладів освіти по реалізації тих приписів, які дає ДСНС. З іншої сторони, бути, знову ж таки в хорошому сенсі, лобістам по відношенню до органів місцевого самоврядування на виділення цих коштів і фінансування. Тобто ми передбачаємо,

що окремо, ну, в ідеальній картинці світу мають з'явитися окремі програми безпеки, в яких було би зрозуміло в який термін можна забезпечити хоча б мінімальний базовий набір. Тому що те, що я зараз показувала – це, ну, супербезпечено, да, як би школа, є декілька, ну, базових необхідних речей, які ДСНС просять мати в кожному закладі освіти. І вони не супердорогі насправді, да, починаючи там від вогнегасників, наявність там мішків з піском, лопат і так далі, і проведення відповідних навчань. Да, тобто ми можемо іти по мінімальному набору і далі вже там з року в рік збільшувати фінансування на те, щоби з'явилося там повне забезпечення.

І тому роль якраз цього спеціаліста з безпеки, з безпечного освітнього середовища, яке є в органах місцевого самоврядування, має бути в тому, щоби він допомагав цим заступникам директорів з безпеки розуміти що може бути зроблено в першу чергу і вивести хоча б на базовий необхідний мінімум безпечний і далі вже пропрацьовувати наступне, да.

Тобто ми свідомо того, що поки що органи місцевого самоврядування самостійно приймають ці рішення і поки їм, ну, вибачте, ніхто не капає на мізки, да, воно залишається на... ну, директори скромні, вони бояться щоби їх там умовно не звільнили чи ще щось, тому вони не завжди можуть вийти із цим питанням. Тому як би ес-боси, умовно, це прямо от їхня функція має бути ці питання лобювати, тому що, по суті, це мають бути їхні КРІ. Чим більше виконаних зауважень, тим краще визначається їхня робота.

ГРИЩУК Р.П. Пані Ольга, я до того, що в нас школи неавтономні, в нього немає грошей, він... Ну, просто буде як? Якщо немає грошей або немає бажання в управління освіти виділяти, то він буде собі прости листи, йому видадуть припис, він на припис буде писати листи в управління освіти, бо в нього немає для виконання своїх КРІ його інструментів, крім написання листа або підняття суспільного резонансу. А як директор боїться управління освіти, а заступник директора, який під директором, не буде боятися? Ну, я просто до того, що, ну, чи не створимо ми просто посадою і тим, що людина буде відповідальна за цю річ, просто додаткову бюрократію, яка якщо не буде підкріплена місцевими бюджетами або бажанням конкретно зараз гроші всі управління освіти, то нічого проти цього може не вийти, буде просто імітація роботи.

БУДНИК О.О. Пане Романе, ви ж як народний депутат знаєте, що це питання, в тому числі політичних пріоритетів, да, і тут важливо поставити в пріоритет питання безпеки. Ми зараз розглядаємо різні варіанти чи йти, умовно починаючи, від указу Президента з тим, щоб визначити це однією з пріоритетних задач і далі спускати вже по всій ієрархії на місцевий рівень, тому що говорити окремо... Ми йдемо паралельними шляхами, говорячи з асоціацією ОТГ, асоціацією міст з тим, щоб вони лобіювали ці питання з точки зору прийняття відповідних програм на місцевому рівні, мається на увазі забезпечення безпеки. І тоді відповідно, якщо депутати голосують, тоді принаймні це вноситься в пріоритет на їхньому рівні з точки зору майбутнього бюджетування. І, як ми попередньо проговорили, тут будуть декілька рівнів фінансування з тим, щоб це реалізувати. Тобто це не означає, що ми вже наступного року зможемо це прям по всіх закладах освіти забезпечити, але ми хочемо це відпілотувати.

Якщо ми пробачимо, що це працююча історія і воно виправдано, тоді це можна буде далі лобіювати вже на рівні всіх областей. Якщо ми побачимо, що, умовно, заступника директора не обов'язково мати в кожному закладі освіти і можна справлятися виключно силами команд реагування відповідних навчань директора і наявністю ес-боса на рівні ОТГ, можливо, одного, двох, тоді підемо таким шляхом. Тобто ми зараз ще хочемо відпілотувати перед тим, як уже вийти на комплексну картинку масштабування.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пані Наталія.

ППА Н.Р. Я коротко хочу підтримати Романа. І, мені здається, останнє, що я би запропонувала, щоб все-таки в територіальній громаді була загальна людина відповідальна і яка, якщо, власне, з вашої подачі зможе працювати з фондами більше над безпекою, буде ефективніше. Тому що насправді отримувати ще одного ... (*Не чути*) чи знайти його кошти, воно, як мене, теж, я погоджуюся, що буде неефективне, і думаю, що як би маємо зауваження з двох сторін, що може би дослідити таки цю модель і мати відповідального в ОТГ або принаймні на рівні військової адміністрації людину, бо її зараз справді немає. Мені здається, що якщо хоча б в області була людина, яка, умовно, працювала навіть б з діючими

директорами і якщо директорам дати кошти, то вони точно якби зможуть забезпечити більший рівень безпеки ніж є сьогодні. Дякую.

БУДНИК О.О. Дякую. Врахуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Наталко.

_____. *(Не чути)*.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ще раз?

_____. Пів хвилинки можна додати?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, звичайно, пане Володимире.

_____. Я хотів би подякувати Ользі за таку змістовну доповідь, за конструктив і за своєчасність того, що ми сьогодні з вами обговорюємо, хотів би подякувати.

БУДНИК О.О. Дякую. Дякую вам, пане Володимире.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги. З вашого дозволу, колеги, нам не треба приймати рішення по цьому питанню. Ми його беремо до відома.

Я від вашого імені і всіх вас хочу подякувати пані Ользі за те, що знайшла час і справді трішки дала нам можливість зануритись в безпеку освітнього середовища. Власне, це те, до чого ми так чи інакше чого ми торкаємося, але ми торкаємося більшою мірою точково, коли гасимо якісь пожежі, да, які час від часу виникають, а пані Оля з фондом Президента взялася за цю проблему системно і методично, і наполегливо. Я пам'ятаю самий початок цього процесу майже рік тому, може, навіть трішки більше ніж рік тому, і цей процес не зупиняється. Тому велика шана і повага за те, що ви робите, пані Олю.

Колеги, я вам всім дякую за те, що приділили час першому з багатьох засідань комітету на цьому тижні. І нагадаю, що завтра засідання комітету у закритому режимі, тому прошу всіх бути офлайн, засідання серйозне, в продовження наших комітетських слухань.

Тому щиро всім дякую. Дякую за роботу, дякую за приділений час. Засідання комітету вважається закритим. До зустрічі завтра.